

HARUN YAHYA CEP KİTAPLARI SERİSİ .1.

AKIL *ve* VİCDAN

HARUN YAHYA

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

Bu kitap, Harun Yahya'nın konuyla ilgili olarak daha önce kaleme aldığı eserlerinden alınan bölümlerden derlenmiştir. Okuyucuların Harun Yahya serisinin tamamını okuyabilmesi amaçlanmıştır.

Cep kitapları dizisi hazırlanırken, Türk Halkının içinde bulunduğu ekonomik durum göz önüne alınmış, bu duruma uygun fiyatlarla okuyucuya hizmet etmek amaçlanmıştır.

Cep kitapları dizisi içinde kendisinden alıntılar yapılan kitapların orjinallerine ise, Harun Yahya'nın eserlerini satan tüm kitapçılardan veya www.harunyahya.org adresindeki internet sitesinden ulaşabilirsiniz.

OKUYUCUYA

- Bu kitapta ve diğer çalışmalarımızda evrim teorisinin çöküşüne özel bir yer ayrılmasının nedeni, bu teorisinin her türlü din aleyhtarı felsefenin temelini oluşturmasıdır. Yaratılışı ve dolayısıyla Allah'ın varlığını inkar eden Darwinizm, 140 yıldır pek çok insanın imanını kaybetmesine ya da kuşkuya düşmesine neden olmuştur. Dolayısıyla bu teorisinin bir aldatmaca olduğunu gözler önüne sermek çok önemli bir imani görevdir. Bu önemli hizmetin tüm insanlarımıza ulaştırılabilmesi ise zorunludur. Kimi okuyucularımız belki tek bir kitabımızı okuma imkanı bulabilir. Bu nedenle her kitabımızda bu konuya özet de olsa bir bölüm ayrılması uygun görülmüştür.
- Belirtilmesi gereken bir diğer husus, bu kitapların içeriği ile ilgilidir. Yazarın tüm kitaplarında imani konular, Kuran ayetleri doğrultusunda anlatılmakta, insanlar Allah'ın ayetlerini öğrenmeye ve yaşamaya davet edilmektedir. Allah'ın ayetleri ile ilgili tüm konular, okuyanın aklında hiçbir şüphe veya soru işareti bırakmayacak şekilde açıklanmaktadır. Bu anlatım sırasında kullanılan samimi, sade ve akıcı üslup ise kitapların yediden yetmişe herkes tarafından rahatça anlaşılmasını sağlamaktadır. Bu etkili ve yalın anlatım sayesinde, kitaplar "bir solukta okunan kitaplar" deyimine tam olarak uymaktadır. Dini reddetme konusunda kesin bir tavır sergileyen insanlar dahi, bu kitaplarda anlatılan gerçeklerden etkilenmekte ve anlatılanların doğruluğunu inkar edememektedirler.
- Bu kitap ve yazarın diğer eserleri, okuyucular tarafından bizzat okunabileceği gibi, karşılıklı bir sohbet ortamı şeklinde de okunabilir. Bu kitaplardan istifade etmek isteyen bir grup okuyucunun kitapları birarada okumaları, konuyla ilgili kendi tefekkür ve tecrübelerini de birbirlerine aktarmaları açısından yararlı olacaktır.
- Bunun yanında, sadece Allah rızası için yazılmış olan bu kitapların tanınmasına ve okunmasına katkıda bulunmak da büyük bir hizmet olacaktır. Çünkü yazarın tüm kitaplarında ispat ve ikna edici yön son derece güçlüdür. Bu sebeple dini anlatmak isteyenler için en etkili yöntem, bu kitapların diğer insanlar tarafından da okunmasının teşvik edilmesidir.
- Kitapların arkasına yazarın diğer eserlerinin tanıtımlarının eklenmesinin ise önemli sebepleri vardır. Bu sayede kitabı eline alan kişi, yukarıda söz ettiğimiz özellikleri taşıyan ve okumaktan hoşlandığını umduğumuz bu kitapla aynı vasıflara sahip daha birçok eser olduğunu görecektir. İmani ve siyasi konularda yararlanabileceği zengin bir kaynak birikiminin bulunduğu şahit olacaktır.
- Bu eserlerde, diğer bazı eserlerde görülen, yazarın şahsi kanaatlerine, şüpheli kaynaklara dayalı izahlara, mukaddesata karşı gereken adaba ve saygıya dikkat etmeyen üsluplara, burkuntu veren ümitsiz, şüpheli ve ye'se sürükleyen anlatımlara rastlayamazsınız.

HARUN YAHYA CEP KİTAPLARI SERİSİ .1.

AKIL
ve
VİCDAN

HARUN YAHYA

Ocak 2002

YAZAR HAKKINDA

Harun Yahya müstear ismini kullanan yazar, 1956 yılında Ankara'da doğdu. İlk, orta ve lise öğrenimini Ankara'da tamamladı. Daha sonra İstanbul Mimar Sinan Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi'nde ve İstanbul Üniversitesi Felsefe Bölümü'nde öğrenim gördü. 1980'li yıllardan bu yana, imani, bilimsel ve siyasi konularda pek çok eser hazırladı. Bunların yanı sıra, yazarın evrimcilerin sahtekarlıklarını, iddialarının geçersizliğini ve Darwinizm'in kanlı ideolojilerle olan karanlık bağlantılarını ortaya koyan çok önemli eserleri bulunmaktadır.

Yazarın müstear ismi, inkarcı düşünceye karşı mücadele eden iki Peygamberin hatıralarına hürmeten, isimlerini yad etmek için Harun ve Yahya isimlerinden oluşturulmuştur. Yazar tarafından kitapların kapağında Resulullah'ın mührünün kullanılmış olmasının sembolik anlamı ise, kitapların içeriği ile ilgilidir. Bu mühür, Kuran-ı Kerim'in Allah'ın son kitabı ve son sözü, Peygamberimizin de hatem-ül enbiya olmasını remzetmektedir. Yazar da, yayınladığı tüm çalışmalarında, Kuran'ı ve Resulullah'ın sünnetini kendine rehber edinmiştir. Bu suretle, inkarcı düşünce sistemlerinin tüm temel iddialarını tek tek çürütmeyi ve dine karşı yöneltilen itirazları tam olarak susturacak "son söz"ü söylemeyi hedeflemektedir. Çok büyük bir hikmet ve kemal sahibi olan Resulullah'ın mührü, bu son sözü söyleme niyetinin bir duası olarak kullanılmıştır.

Yazarın tüm çalışmalarındaki ortak hedef, Kuran'ın tebliğini tüm dünyaya ulaştırmak, böylelikle insanları Allah'ın varlığı, birliği ve ahiret gibi temel imani konular üzerinde düşünmeye sevk etmek ve inkarcı sistemlerin çürük temellerini ve sapkın uygulamalarını gözler önüne sermektir.

Nitekim Harun Yahya'nın eserleri Hindistan'dan Amerika'ya, İngiltere'den Endonezya'ya, Polonya'dan Bosna Hersek'e, İspanya'dan Brezilya'ya kadar dünyanın pek çok ülkesinde beğeniyle okunmaktadır. İngilizce, Fransızca, Almanca, İtalyanca, İspanyolca, Portekizce, Urduca, Arapça, Arnavutça, Rusça, Boşnakça, Uygurca, Endonezyaca gibi pek çok dile çevrilen eserler, yurt dışında geniş bir okuyucu kitlesi tarafından takip edilmektedir.

Dünyanın dört bir yanında olağanüstü takdir toplayan bu eserler pek çok insanın iman etmesine, pek çoğunun da imanında derinleşmesine vesile olmaktadır. Kitapları okuyan, inceleyen her kişi, bu eserlerdeki hikmetli, özlü, kolay anlaşılır ve samimi üslubun, akılcı ve ilmi yaklaşımın farkına varmaktadır. Bu eserler süratli etki etme, kesin netice verme, iti-

raz edilemezlik, çürütülemezlik özellikleri taşımaktadır. Bu eserleri okuyan ve üzerinde ciddi biçimde düşünen insanların, artık materyalist felsefeyi, ateizmi ve diğer sapkın görüş ve felsefelerin hiçbirini samimi olarak savunabilmeleri mümkün değildir. Bundan sonra savunsalar da ancak duygusal bir inatla savunacaklardır, çünkü fikri dayanakları çürütülmüştür. Çağımızdaki tüm inkarcı akımlar, Harun Yahya külliyatında fikren mağlup olmuşlardır.

Kuşkusuz bu özellikler, Kuran'ın hikmet ve anlatım çarpıcılığından kaynaklanmaktadır. Yazarın kendisi bu eserlerden dolayı bir övünme içinde değildir, yalnızca Allah'ın hidayetine vesile olmaya niyet etmiştir. Ayrıca bu eserlerin basımında ve yayınlanmasında herhangi bir maddi kazanç hedeflenmemektedir.

Bu gerçekler göz önünde bulundurulduğunda, insanların görmediklerini görmelerini sağlayan, hidayetlerine vesile olan bu eserlerin okunmasını teşvik etmenin de, çok önemli bir hizmet olduğu ortaya çıkmaktadır.

Bu değerli eserleri tanıtmak yerine, insanların zihinlerini bulandıran, fikri karmaşa meydana getiren, kuşku ve tereddütleri dağıtmada, imanı kurtarmada güçlü ve keskin bir etkisi olmadığı genel tecrübe ile sabit olan kitapları yaymak ise, emek ve zaman kaybına neden olacaktır. İmanı kurtarma amacından ziyade, yazarının edebi gücünü vurgulamaya yönelik eserlerde bu etkinin elde edilemeyeceği açıktır. Bu konuda kuşku olanlar varsa, Harun Yahya'nın eserlerinin tek amacının dinsizliği çürütmek ve Kuran ahlakını yaymak olduğunu, bu hizmetteki etki, başarı ve samimiyetin açıkça görüldüğünü okuyucuların genel kanaatinden anlayabilirler.

Bilinmelidir ki, dünya üzerindeki zulüm ve karmaşaların, Müslümanların çektikleri eziyetlerin temel sebebi dinsizliğin fikri hakimiyetidir. Bunlardan kurtulmanın yolu ise, dinsizliğin fikren mağlup edilmesi, iman hakikatlerinin ortaya konması ve Kuran ahlakının, insanların kavrayıp yaşayabilecekleri şekilde anlatılmasıdır. Dünyanın günden güne daha fazla içine çekilmek istendiği zulüm, fesat ve kargaşa ortamı dikkate alındığında bu hizmetin elden geldiğince hızlı ve etkili bir biçimde yapılması gerektiği açıktır. Aksi halde çok geç kalınabilir.

Bu önemli hizmette öncü rolü üstlenmiş olan Harun Yahya külliyatı, Allah'ın izniyle, 21. yüzyılda dünya insanlarını Kuran'da tarif edilen huzur ve barışa, doğruluk ve adalete, güzellik ve mutluluğa taşımaya bir vesile olacaktır.

Bu kitapta kullanılan ayetler, Ali Bulaç'ın hazırladığı
"Kur'an-ı Kerim ve Türkçe Anlamı" isimli mealden alınmıştır.

KÜLTÜR YAYINCILIK

Çatalçeşme sk. Üretmen Han No: 29/7
Cağaloğlu - İstanbul Tel : (0 212) 511 44 03

Baskı: Seçil Ofset
100 Yıl Mahallesi MAS-SİT Matbaacılar Sitesi
4. Cadde No: 77 Bağcılar-İstanbul
Tel: (0 212) 629 06 15

---

www.harunyahya.org - www.harunyahya.net

İÇİNDEKİLER

GİRİŞ

8

ALLAH'IN HER İNSANA İLHAMI: VİCDAN

10

AKIL HAKKINDA...

20

KURAN'IN YANLIŞ YORUMLANMASININ

NEDENLERİ

45

KURAN'I YANLIŞ YORUMLAMA

ÖRNEKLERİ

63

SONUÇ

84

GİRİŞ

Akıl, insan için hayati önem taşıyan ve bir anlamda insanı insan yapan en önemli özelliklerden biridir. Derin düşünebilmek, incelikleri kavrayabilmek, hikmetli konuşabilmek, doğruyu yanlış biribirinden ayırt edebilmek ancak akıl sayesinde mümkün olabilir. Kuşkusuz bu özelliklerin önemini bugün dünya üzerinde bilmeyen yoktur. Ancak insanların birçoğunun bilmedikleri ya da gözden kaçırdıkları çok önemli bir gerçek vardır: Zannedildiği gibi her insan akıllı değildir.

Her insan doğuştan belirli bir zekaya sahiptir, fakat akıl belirli şartlara bağlı olarak oluşan özel bir yetenektir. Bu iki kavram toplumda genellikle aynı anlamda algılanır. Oysa Kuran'da bu konunun özü şöyle açıklanır:

... onların çoğu akıl erdirmez. (Maide Suresi, 103)

Ayette de dikkat çekildiği gibi insanların çoğu aklını kullanmamaktadır. Peki öyleyse "akıl" nedir? Aklın kaynağına nasıl ulaşılır? Kimler gerçekten akıl sahibidir? İşte bu soruların doğru cevabı da bize sadece Kuran'da verilir. Çünkü Kuran Allah katından indirilmiştir ve her konuda mutlak doğru bilgilere ulaşabileceğimiz tek kaynaktır. Kuran'a baktığımızda ise şu bilgiyi ediniriz; **akıl ancak iman ile oluşabilmektedir.**

Vicdanının sesini dinleyerek Allah'a yönelen her insan hiçbir fiziksel çaba harcamadan bu büyük nimete sahip olabilir. Yapılması gereken, Allah'a samimiyetle iman etmek, Allah'tan gereği gibi korkmak ve O'nun istediği gibi bir yaşam sürmektir. Samimi iman, insana berrak bir akıl kazandırır. Hayatın her anını etkisi altına alan bu berrak akıl da insanı doğru yola iletir.

İman eden, samimi ve vicdanlı bir insan Kuran'daki temel

imani konuları, hükümleri gayet rahat anlar ve uygular. Ne var ki iman etmeyen, samimiyetsiz, ön yargılı bir insan her türlü teknik bilgiye ve mükemmel bir Arapça bilgisine sahip olsa, bir bilim dalında otorite kabul edilse yine de Kuran'ı gerektiği gibi ve doğru anlayamaz, çünkü böyle bir kimse en başta nefsi-ne uymaktadır. Bu yüzden de akletme yeteneğinden yoksundur. Akledemediği için de Kuran ayetlerini yanlış anlar, ayetler hakkında çarpık ve akılsızca yorumlar yapar.

İşte bu kitapta vicdanın, aklın ve akılsızlığın gerçek tanımları yapılacak, akıllı ve akılsız insanlar arasındaki farklar ele alınacaktır.

"Akıllı oluşturan şartlar nelerdir?", "Akıl artar ya da azalır mı?", "Akıllı örten etkenler olabilir mi?", "Gerçek vicdan nedir?", "Vicdanın sesi nasıl tanınır?" "Akılsız insanlar Kuran'ı nasıl yorumlar?" gibi belki de pek çok insanın gerçek cevaplarını ilk kez öğreneceği sorulara yanıt verilecektir. Tüm insanlara aklın ve vicdanın ne kadar değerli birer nimet olduğu bir kez daha hatırlatılacaktır.

Ayrıca kitapta akledemeyen kişilerin, Kuran'ı yanlış yorumlamalarının nedenleri ele alınmakta, bunların ayetler hakkında yaptıkları akılsızca yorumlardan ve itirazlardan çeşitli örnekler incelenmekte ve bunların cevapları verilmektedir. Bir kısmı, toplumda aydın, bilim adamı olarak itibar gören bu kişilerin Kuran ayetleri hakkında getirdikleri itirazlardan yola çıkılarak, akılsızlıkları, yargılarındaki ve mantık örgülerindeki bozukluklar ortaya konmaktadır.

Bu kitap, "**... dileyen Rabbine bir yol bulabilir**" (Müzemmil Suresi, 19) ayetiyle de belirtildiği gibi Allah'a yakınlaşma yolu arayanlara Allah'ın büyüklüğünü kavrama, vicdanını kullanarak Kuran ahlakını yaşama ve aklın nimetlerinden faydalanma konusunda bir yol açmayı amaçlamaktadır.

ALLAH'IN HER İNSANA İLHAMI: VİCDAN

Vicdan, her insanı güzel olan tavra ve düşünceye yönelten, insanın sağlıklı muhakemede bulunmasını, doğruyu ve yanlış birbirinden ayırt edebilmesini sağlayan manevi bir özelliktir.

Vicdanın önemli bir özelliği tüm insanlarda ortak olmasıdır. Yani bir insanın vicdanına göre doğru olan, aynı koşullar söz konusu olduğu sürece diğer insanların vicdanları için de doğrudur. Vicdanlar hiçbir zaman çatışmaz. Bunun nedeni ise vicdanın kaynağıdır; vicdan Allah'ın ilhamıdır. Allah, her insana vicdanı aracılığı ile Kendisinin hoşnut olacağı en doğru ve en güzel tavırları bildirmektedir. Vicdanın Allah'ın ilhamı olduğu Kuran'da Şems Suresi'nde şöyle bildirilmektedir:

**"Nefse ve ona 'bir düzen içinde biçim verene'.
Sonra ona fücürünü (sınır tanımaz günah ve kötülüğünü) ve ondan sakınmayı ilham edene (andolsun). Onu arındırıp-temizleyen gerçekten felah bulmuştur. Ve onu (isyanla, günahla, bozulmalarla) örtüp-saran da elbette yıkıma uğramıştır." (Şems Suresi, 7-10)**

Yukarıdaki ayetlerde Allah nefse fücuru (günaha ve isyana girişmek, fasık olmak, yalan söylemek, baş kaldırmak, haktan yüz çevirmek, nizamı bozmak ve ahlaki çöküntü gibi takvanın zıddı hareketler) ve aynı zamanda ondan sakınmayı ilham ettiğini bildirmektedir. İşte insanı kötülüklerden sakındıran ve doğruyu bulduran, vicdandır.

Vicdanın en önemli özelliklerinden biri ise insanın kendi

kendine doğruyu bulmasına yardımcı olmasıdır. Vicdan, kimse göstermese de insana doğruyu gösterecektir ancak önemli olan insanın vicdanına başvurması, onun ne dediğini dinlemesi ve eksiksizce söylediklerini uygulamasıdır. Bu nedenle vicdan dinin temel unsurudur diyebiliriz.

Herşeyden önce şunu unutmamak gerekir: Her insan şuur sahibi olduğu andan itibaren Allah'ın kendisine ilham ettiği vicdanının söylediklerinden sorumludur. Etrafındaki olayları idrak etmeye başlayan, muhakeme yeteneği kazanan her insan artık vicdanını duyacak, nefsi ile vicdanı arasındaki farkı ayırt edebilecek yeteneğe ve vicdanına uyabilecek iradeye sahip olmuş demektir. Artık bundan sonra karşılaştığı olaylar esnasında seçtiği yoldan hesap günü sorgulanacaktır; vicdanına uyuyorsa ayetlerde haber verildiği üzere, Allah'ın sonsuz cennetine layık görülecek, nefsinde uyuyorsa "kapıları kilitlenmiş" sonsuz bir ateşle karşılaşacaktır.

Allah'ın Varlığının Delilleri Vicdanla Görülebilir

Vicdanına uyan bir insanın ilk olarak yapacağı şey, çevresinde gördüklerini sorgulamak ve araştırmak olacaktır. Ve idrak yeteneği gelişmiş insan görecektir ki kusursuz bir evrende, herşeyiyle eksiksiz olarak yaratılmış bir dünyada yaşamaktadır.

Herkes, doğduğu andan itibaren içinde bulunduğu ortamı ve koşulları bir düşünsün. Tüm detaylarıyla ince ince düşünülüp tasarlanmış bir dünyada yaşıyoruz. Sadece kendi bedenimizdeki sistemler bile insanı şaşkınlığa düşürecek kadar kusursuz. Şu anda bu kitabı okuyan herkesin kalbi hiç teklemeden atıyor, derisi kendisini sürekli yeniliyor, akciğerleri kanı temizliyor, böbrekleri kanı süzüyor, hücrelerinde saniyede milyonlarca protein yaşamının devam edebilmesi için sentez-

leniyor. Ve kişi, içinde gerçekleşen bunlar gibi daha binlerce faaliyetten habersiz yaşıyor ve belki de bunların bazılarının nasıl gerçekleştiğini dahi bilmiyor.

Bu kadarla da kalmıyor, içinde yaşadığımız gezegenin milyonlarca kilometre uzağında gerekli ısı, ışık ve enerjiyi sağlayan Güneş var. Ama Güneş ile Dünya arasındaki mesafe o kadar iyi ayarlanmış ki, bu enerji kaynağı gezegenimizi ne kavurup yok ediyor, ne de soğuktan donduruyor.

Sonra gökyüzüne bakıyoruz. Dünyayı çepeçevre saran hava kütesinin estetik görünmesinin yanısıra insanları ve tüm canlılığı dış tehlikelerden koruduğunu öğreniyoruz. Eğer gezegenimizi saran bu atmosfer olmasa, dünya üzerinde tek bir canlı dahi var olamayacaktı.

Bunların her birini tek tek düşünen insan elbette ki kendisinin ve içinde yaşadığı evrenin nasıl meydana geldiğini ve varlığını nasıl devam ettirdiğini sorgulayacaktır.

Bu aşamada vicdanınıza başvurarak karar vermelisiniz. Sayısız detay içeren, muhteşem sistemlerin tesadüflerle oluşması ve yine kendi kendine bu kadar kusursuzluk içinde işlemesi mümkün müdür?

Vicdanını kullanan her insan bu soruya cevap verebilir ve evrendeki herşeyin bir Yaratıcısı olduğunu ve bu Yaratıcının çok üstün bir akla, çok üstün bir güce sahip olduğunu ve herşeye güç yetirdiğini kavrayabilir. Allah'ın varlığının delilleri her yerde açıkça görölmektedir. Evrende ve canlılarda var olan bilinçli tasarımlar ancak yüksek bir bilincin ürünü olarak ortaya çıkabilir. Bu, son derece açık, yalın ve tartışmasız bir gerçektir. Sadece yaratılmışlar arasındaki kusursuz uyumu görmek bile vicdanın, bunların birbirlerinden bağımsız olarak tesadüflerle oluşamayacaklarını, hepsinin tek Yaratıcı olan Allah'ın eseri olduğunu görmesi için yeterli olacaktır.

Ancak, vicdanını kullanmayan biri aynı anlayışa sahip olmaz. Çünkü bu kavrayış akılla kazanılır ve akıl da ancak vicdana uyulduğunda ortaya çıkan manevi bir özelliktir. Vicdana uygun olarak yapılan her tavır aklın oluşmasını ve gelişmesini sağlar. Fakat burada "aklın tanımı" dikkat edilmesi gereken önemli bir noktadır. Akıl, -daha önce de belirttiğimiz gibigünlük yaşamda kullanıldığı anlamından yani zekadan farklı bir kavramdır. Bir insan ne kadar zeki olursa olsun, bilgisi, kültürü ne kadar fazla olursa olsun, vicdanını kullanmıyorsa "akılsız" olacaktır ve birçok gerçeği göremeyecek, gördüklerini de kavrayamayacaktır.

Zeka ve akıl arasındaki bariz farklılık

Zeka ile vicdanın kazandırdığı akıl arasındaki farkı şöyle bir örnekle belirginleştirebiliriz: Bir bilim adamı, hücre ile ilgili yıllarca çok derin ve detaylı araştırmalar yapabilir. Bu konuda dünyanın en bilgili kişisi de olabilir. Ancak eğer akıl ve vicdan yoksa, bu kişi sadece hücre ile ilgili bilgilere sahip olacaktır, yani bu bilgileri sadece taşıyacaktır. Dolayısıyla bu bilgilerin doğrultusunda doğru bir çıkarım yapamayacaktır.

Oysa vicdan ve akıl sahibi bir insan, hücredeki mucizevi özellikleri, detayındaki mükemmellikleri görerek, bu kadar karmaşık bir yapının ancak ve ancak bir Yaratan'ı, üstün akıl sahibi bir tasarımcısı olması gerektiğini anlar. İnsan vicdanıyla düşünmeye devam ederse şu sonuca varacaktır: Hücreyi bu mükemmellikte yaratan güç, diğer tüm canlı ve cansız varlıkların da Yaratıcısı olmalıdır.

Kuran'da bu yöntemle yani vicdanının sesini dinleyerek Allah'ı bulan Hz. İbrahim şöyle örnek verilmektedir:

Gece, üstünü örtüp bürüyünce bir yıldız görmüş

ve demişti ki: "Bu benim Rabbimdir." Fakat (yıldız) kayboluverince: "Ben kaybolup-gidenleri sevmem" demişti. Ardından Ay'ı, (etrafa aydınlık saçarak) doğar görünce: "Bu benim Rabbim" demiş, fakat o da kayboluverince: "Andolsun" demişti, "Eğer Rabbim beni doğru yola erdirmezse gerçekten sapmışlar topluluğundan olurum." Sonra güneşi (etrafa ışıklar saçarak) doğar görünce: "İşte bu benim Rabbim, bu en büyük" demişti. Ama o da kayboluverince, kavmine demişti ki: "Ey kavmim, doğrusu ben sizin şirk koşmakta olduklarınızdan uzağım. Gerçek şu ki, ben bir muvahhid olarak yüzümü gökleri ve yeri yaratana çevirdim. Ve ben müşriklerden değilim." (Enam Suresi, 76-79)

Yukarıdaki ayetlerde Hz. İbrahim'in akıl yoluyla Allah'ı nasıl bulduğu görülmektedir. İbrahim Peygamber vicdanıyla, çevresinde gördüğü herşeyin ancak birer yaratılmış varlık olduklarını, Yaratanın ise onlardan çok daha üstün bir varlık olduğunu anlamıştır. Vicdanına başvuran herkes, kendisine anlatan biri bulunmasa dahi bu gerçeği görebilecektir. Hırslarını, tutkularını karıştırmadan samimi olarak, sadece vicdanını kullanarak düşünen herkes Allah'ın varlığını ve yüceliğini kavrayabilir.

Vicdan ve Kuran İnsana Hayatının Gerçek Amacını Gösterir

Kuran'ı okurken vicdanın daima uyanık olması, her ayetin büyük bir samimiyetle okunarak uygulamaya geçirilmesi ve yaşanması gerekir. Kuran'ı okuyan kişi öncelikle yaratılış amacına da cevap bulacaktır. Bu amaç Kuran'da şöyle bildirilir:

Ben, cinleri ve insanları yalnızca bana ibadet et-

sinler diye yarattım. Ben, onlardan bir rızık istemiyorum ve onların beni doyurup- beslemelerini de istemiyorum. Hiç şüphesiz, rızık veren O, metin kuvvet sahibi olan Allah'tır. (Zariyat Suresi, 56-58)

İnsanın dünya üzerinde geçireceği hayatın amacı ise, imtihan edilmesidir. Konuyla ilgili ayetlerde şöyle buyrulmaktadır:

O, amel (davranış ve eylem) bakımından hanginizin daha iyi (ve güzel) olacağını denemek için ölümü ve hayatı yarattı. O, üstün ve güçlü olanıdır, çok bağışlayandır." (Mülk Suresi, 62)

Şüphesiz Biz, yeryüzü üzerindeki şeyleri ona bir süs kıldık; onların hangisinin daha güzel davranışta bulunduğunu deneyelim diye. (Kehf Suresi, 7)

Bu ayetlerden haberdar olan kişi Allah'ın, hayatı, insanları denemek için yarattığını anlar. Hemen, o güne kadarki hayatını ve çevresindeki diğer insanların yaşadıkları hayatı gözünde canlandırır.

İnsanların çoğu dünya hayatına yönelik bir koşturma ve çabalama içerisindedir; çok detaylı planları vardır, ama bu planların tamamı dünya içindir; gideceği okul, sahip olacağı meslek, evliliği, çocuk sahibi olması, nasıl bir evde oturacağı, hangi marka araba alacağı, maaşına ne zaman ne kadar zam geleceği, yılbaşını nerede geçireceği, emeklilik zamanı, gideceği tatil vs. herkesin aklında hep bu türde planlar ve hedefler bulunmaktadır. Bunlar elbette ki son derece doğal düşüncelerdir. Ancak önemli olan bunlarla birlikte dünyada bulunuşunun gerçek amacını da düşünmektir. Vicdanlı insan bunlara şahit olduğunda, Allah asıl amaçlarını bildirmişken pek çok insanın bunu görmezlikten gelmesinin büyük bir gaflet olduğunu düşünür ve bundan sakınır.

Her An Vicdana Uyarak Kuran'ı Yaşamak

Allah'ın ve ahiretin varlığının farkına varan insanın tek amacı Allah'ı hoşnut etmek ve sonsuz hayatını cennette yaşayabilmek olacaktır. Vicdanını ve aklını kullanan bir insan için bunun dışında bir hedef belirlemek imkansızdır. Bu noktada vicdanlı düşünen kişi, çok büyük bir yanılgıyı daha fark eder. İnsanların büyük kısmı dinin, hayatın küçük bir bölümünü kapsayan bir inanç olduğunu zannetmektedirler. Onlara göre din belirli günlerde hatırlanır, ibadetler dışında da dinle ilgili bir konu yoktur. Oysa Kuran'da insanın ibadetleri ile birlikte tüm hayatının da Allah için olacağı bildirilmektedir. Ayette şöyle buyrulur:

De ki: "Şüphesiz benim namazım, ibadetlerim, dirimim ve ölümüm alemlerin Rabbi olan Allah'ındır." (Enam Suresi, 162)

Bunun anlamı şudur; bir insan her tavrında, her konuşmasında, her kararında kısacası hayatının her anında Allah'ın kendisinden hoşnut olup olmayacağını gözetmeli, eğer Allah'ın hoşnut olmayacağını düşünürse o tavırdan tamamen vazgeçmelidir.

Aslında her kim vicdanına başvurursa hayatının tek amacının Allah için yaşamak olduğunu anlayacaktır. Dünyada sürdürdüğü yaşamdan sorguya çekilecek ve sonucunda sonsuz hayatını geçireceği mekan belirlenecek bir insan için başka bir seçenek kesinlikle mümkün değildir. Dahası, nankör olmayan, düşünen, gerçekleri idrak etme yeteneğine sahip her insan elbette ki kendisini yoktan var eden, kendisine bir hiçken hayat veren ve sonsuz cennette yaşama imkanı tanıyan Rabbimizi hoşnut kılmaktan daha önemli birşey görmez.

Bütün hayatını Allah için yaşamaya karar veren insan, Allah'ı nasıl hoşnut edeceğini bulmak için yine vicdanına baş-

vurur. Kuran'da Allah yasaklarını ve emirlerini bildirmiştir. Herşeyden önce vicdanını kullanan biri bu emir ve yasaklara kesin olarak uyar. Haram ve helalleri, Kuran'da okuduğu her hükmü en titiz şekliyle uygular. Kuran'da bildirilen ahlak özelliklerini kendisine örnek alır. Bunu yaparken de son derece samimidir. Kuran'da her yazanı; anlayışının ve imkanlarının elverdiği ölçüde, elinden gelenin en fazlasıyla yerine getirir. Buna şöyle bir örnek verebiliriz: Kuran'ı okuyan insan Allah'ın emrettiği bazı ibadetler olduğunu görecektir. Bu ibadetlerden biri de namazdır. Namazla ilgili ayetlerden bir tanesi şöyledir:

"Namazı bitirdiğinizde, Allah'ı ayaktayken, otururken ve yan yatarken zikredin. Artık 'güvenliğe kavuşursanız' namazı dosdoğru kılın. Çünkü namaz, mü'minler üzerinde vakitleri belirlenmiş bir farzdır." (Nisa Suresi, 103)

Bu ayeti okuyan kişiye vicdanı artık namazı kılmasını emredecektir. Hatta şu anda bu kitabı okuyanlara da namazın farz olduğu hatırlatılmış oldu. Kişi bundan sonra vicdanının ve Kuran'ın emrettiğini uygulayabilir veya türlü bahanelerle Kuran'ın hükümlerini uygulamaktan kaçabilir. Ancak asla unutmamalıdır ki, namaz kılmamak için her ne bahane bulursa bulsun, bu bahane ahirette geçerli olmayacaktır.

Elbette Kuran'da emredilen ve insanın yerine getirmesi gereken başka ibadetler de vardır. Ayrıca günlük yaşam sırasında karşılaşılan ve Kuran'dan çözüm bulunabilecek, doğrunun öğrenilebileceği olaylar da her insanın karşısına çıkacaktır. İşte bu gibi durumlarda vicdan yol gösterici olacak ve insanı Allah'ı hoşnut edecek tavırları aramaya yöneltecektir.

Dini yaşamak isteyen insan vicdanını ve aklını kullanarak Kuran'ı okumalı ve okuduklarını yine vicdanını kullanarak hemen uygulamaya geçirmelidir.

Akıl ve Vicdan

Önceki bölümlerde de belirttiğimiz gibi, vicdanına uyan her insan kolaylıkla doğruyu ve yanlışını görerek akıl sahibi olabilir. Ancak kimi insanlar vicdanlarının sesini duydukları ve doğruyu söylediğini bildikleri halde onu bastırmaya çalışırlar. Bu gibi durumlarda vicdanlarını örten bu kimseler, bir süre sonra doğrunun ve yanlışın ne olduğunu ayırt edemeyecek hale gelirler. Allah'ın büyüklüğünü ve bunun karşılığında kendi acizliklerini düşünmez, Allah'ın verdiği özellikleri kendi kendilerine elde ettikleri bir üstünlük zanneder ve kendilerini büyük görmeye başlarlar.

Allah Kuran'da bu gibi kişilerin kendi hevalarını ilah edindiklerinden ve bu nedenle de kalplerinin mühürlendiğinden bahsetmiştir. Bu konuyla ilgili ayetlerden bir tanesi şöyledir:

Şimdi sen, kendi hevasını ilah edinen ve Allah'ın bir ilim üzere kendisini saptırdığı, kulağını ve kalbini mühürlediği ve gözü üstüne bir perde çektiği kimseyi gördün mü? Artık Allah'tan sonra ona kim hidayet verecektir? Siz yine de öğüt alıp-düşünmüyor musunuz? (Casiye Suresi, 23)

Ayette de belirtildiği gibi kendisini ilahlaştırarak büyükleme kişi artık gördüklerini ve duyduklarını kavrayamaz. Bunun sonucu olarak da akıl gibi büyük bir nimetten de yoksun kalmış olur.

Zekalarıyla ön plana çıkan kimseler yaptıkları buluşlarla, bilgi ve becerileriyle insanların beğenisini kazanabilir, hayranlık verici konuşmalar yapabilir ve hatta bu görünüşleriyle dinden uzak toplumlarda bir üstünlük de elde edebilirler. Ancak bu, olayın sadece dışarıdan görünüşüdür; işin aslında ise bu kimseler gerçek akla dair bir alamet gösteremezler.

Ancak Şu da önemlidir; bu kişiler, içerisinde buldukları durumun farkında değildirler. Zekanın kendilerini insanlar arasında en üstün konuma getirdiğini zanneder ve gururlanırlar. Akıllı bir insan ise bu kimselerin, akıldan tamamen yoksun olduklarını çok açık bir biçimde görebilir. Ve bu insanların, kendi zannettiklerinin aksine, aslında ne kadar aciz bir durumda olduklarını anlayabilir. Nitekim Allah Kuran'da "akledemeyen" insanların içinde buldukları aciz durumu Şöyle bir örnekle açıklamıŐtır:

İnkâr edenlerin rneği bağırıp çağırmadan başka bir Şey iŐitmeyip (duyduğu veya bağırdığı Şeyin anlamını bilmeyen ve sürekli) haykıran (bir hayvan)ın rneği gibidir. Onlar, sağırdırlar, dilsizdirler, kördürler; bundan dolayı akıl erdiremezler. (Bakara Suresi, 171)

AKIL HAKKINDA...

Akil hakkında bugüne kadar sayısız tanım yapılmıştır. Ancak bunların hiçbiri aklın gerçek anlamı hakkında insanlara tam bir fikir vermeye yeterli olamamıştır. Çünkü bu çıkarımları yapan kimseler akli tanımlarken doğru bir kaynağa başvurmamış, akli sadece kendi mantıklarıyla değerlendirmeye çalışmışlardır. Oysa gerçek aklın ne olduğu konusunda bize bilgi verebilecek tek kaynak, sonsuz akıl sahibi olan Allah'ın indirdiği Kuran'dır.

Allah'tan korkan ve samimiyetle Kuran'a uyan her insan akıllıdır. Ancak insanların çoğu böylesine büyük bir nimeti kolaylıkla elde etme imkanına sahip olduklarından habersizdirler. Aklın, insanların doğuştan kazandıkları zihinsel bir yetenek olduğunu sandıkları için, sahip olduklarının ötesinde bir kavrayış kazanabileceklerine ihtimal vermezler. Bir örnekle açıklayacak olursak bu, küçük bir çocuğun, dünyanın sadece kendi evi, sınıfı, öğretmeni ve oyuncakları ile sınırlı olduğunu sanması gibidir. Kuşkusuz küçük bir çocuğun kendi çevresinin dışına çıkıp da dünyaya yetişkin bir insan gözüyle bakması mümkün olmaz. Bu nedenle de tüm idealleri, tüm tasaları ve tüm faaliyetleri kendi dünyası ile sınırlı kalır. Oysa çocuğun yaşamını izleyen yetişkin bir insan onun aslında ne kadar kısıtlı bir dünyada yaşadığını çok açık bir şekilde görür. Çünkü yetişkin bir insan dünyanın bir ev, bir sınıf ve birkaç oyuncakla sınırlı olmadığını kavrayabilecek bir tecrübe ve bilgiye sahiptir.

İşte akıl için de buna benzer bir durum söz konusudur. Akılsız bir insan herşeyin en doğrusunu kendisinin bildiğini, en akıllı kişinin kendisi olduğunu, en güzel hayatı kendisinin yaşa-

dığını, dolayısıyla da en doğru yolda olanın kendisi olduğunu sanır. Daha mükemmel bir hayat şeklinin, zihin yapısının varlığına ihtimal vermediği için, kıyas yapması ve aradaki farkı tespit edebilmesi mümkün olmaz. Oysa Kuran'da insanlara, çok üstün bir hayat tarzı, çok ileri bir kavrayış ve düşünme yeteneği sunan "akıl" gibi büyük bir nimetin varlığından bahsedilmiştir.

Gerçek Akıl Nedir?

Toplumdaki genel kanının aksine akıl, zekanın çok üstünde ve çok daha derin bir kavrayış şeklidir.

Zeka, en bilinen anlamıyla insanın düşünme, gerçekleri algılama, yargılama ve sonuç çıkarma yeteneklerinin tamamıdır. İlk kez karşılaşılan ya da ani olarak gelişen olaylara uyum sağlayabilme, anlama, öğrenme, analiz yeteneği, beş duyunun, dikkatin ve düşüncenin yoğunlaştırılması, ayrıntılara dikkat edilmesi hep zeka sayesinde gerçekleştirilir. Örneğin zeki bir profesör olayların fiziksel işleyişini çok seri olarak kavrayabilir, bunları formülleştirebilir. Ya da hafızası güçlü olan zeki bir insan olaylardaki girift noktaları ve detay sayılabilecek pek çok konuyu anımsayabilir. Pratik zeka sahibi biri de, karşılaştığı olaylara pratik ve kolaylaştırıcı çözümler getirebilir.

Akıllı bir insan ise, zekanın sağladığı tüm bu avantajları kullanmasının yanında, zeki bir insanın sahip olmadığı bir kavrayış ve yeteneğe de sahiptir.

Zeki bir insan, ancak belirli bir konuda çalışarak ya da kendisini eğiterek edindiği bilgi ve birikimlerle birşeyler başarabilir. Ancak tüm bunlar sadece öğrenmeye, ezbere ve tecrübelere dayalı becerilerdir. Dolayısıyla bu insan, belirli bir noktada tikanıp kalma, çözüm bulamama, giriştiği bir işi sonuçlandıramama gibi durumlarla karşılaşabilir.

Akıllı bir insan ise eğitim almadığı, tecrübeli olmadığı, hatta ilk kez karşılaştığı bir konuda dahi, yıllarca o konuda eğitim almış bir kimseden daha keskin ve daha isabetli sonuçlar elde edebilir. Çünkü akıllı kişi, bir konuda kendi teknik bilgisi olmasa da hemen en pratik çözümü bulur, gerekirse o konudaki en tecrübeli kişiyi tespit eder ve yapılması gereken işi ona yaptırarak sonuca ulaştırır. Kısacası akıl, insana zekanın çok üstünde bir anlayış kazandıran, derin düşünebilme, doğruyu bulabilme ve her konuda çözüm getirebilme yeteneğidir. Dahası akıl, hayatın her alanına hakim olan ve pek çok konuda başarı sağlayan bir yetenektir.

İnsana bu yeteneği kazandıran yegane özellik ise -daha önce de belirttiğimiz gibi- imandır. Allah, iman edip Kendisinden korkup sakınmalarına karşılık insanlara katından özel bir anlayış verir. Kuran'da Allah korkusunun insana kazandırdığı bu anlayış şöyle ifade edilmiştir:

Ey iman edenler, Allah'tan korkup-sakınırsanız, size doğruyu yanlıştan ayıran bir nur ve anlayış (furkan) verir, kötülüklerinizi örter ve sizi bağışlar. Allah büyük fazl sahibidir. (Enfal Suresi, 29)

Görüldüğü gibi akıl, Allah'ın iman eden kimselere vicdanlarını kullanmaları sonucunda an an doğruyu ilham etmesiyle ortaya çıkmaktadır. İmanın kazandırdığı bu özellik, kişinin doğruyu yanlıştan ayırabilmesini ve böylece yaşamın her safhasında en doğru şekilde düşünebilmesini, en sağlıklı değerlendirmeleri yapabilmesini ve en isabetli kararları alabilmesini sağlamaktadır. Akıl sahibi bir insan, karşılaştığı olaylarda pek çok insanın göremediği detayları görebilir, ince teşhisler yapabilir ve olaylardan en doğru ve en hikmetli sonuçları çıkarabilir. İleriye yönelik projelerde çok aşamalı düşünebilir, karşılaşılabilecek durumları önceden tespit edebilir ve kusursuz

planlamalar yapabilir. Aynı şekilde geçmişteki tecrübelerini de en iyi şekilde değerlendirerek, bunları en gerekli yerlerde en akılcı şekilde kullanabilir. Olayları berrak bir akılla değerlendirebildiği için yaptığı her iş hayırlı, konuştuğu her söz hikmetli ve gösterdiği her tavır olabilecek en ideal niteliktedir.

Tüm bunların yanında akıl aynı zamanda da kişinin ruhunda, güzelliklerden çok fazla zevk alabilmesini sağlayan bir derinlik oluşturur. Bu nedenle çoğu insanın sıradan karşıladığı ve büyük bir alışkanlıkla baktığı pek çok şeyin ardında gizlenen güzellikleri, akıl sahibi insanlar hemen görebilirler.

Ancak aklın tanımını bu kadarla kısıtlamak elbette ki mümkün değildir. Zira akıl, insanın hayatının her alanında kendini belli eden bir ayrıcalık ve üstünlüktür.

Aklın Gerçek Sahibi Allah'tır

İnsan yaratılmış bir varlıktır. Dolayısıyla insanda görülen akıl müstakil bir güç ve müstakil bir yetenek değildir; ona verilmiştir. Aklın gerçek sahibi ise insanı yaratan Allah'tır. Allah, asla tükenmeyen, sonsuz ve sınırsız bir aklın sahibidir ve dilediği an dilediği kimseye, imanı ölçüsünde bu nimeti vermektedir.

Kendilerine böyle bir nimet verilen kişiler ise, içinde yaşadıkları dünyayı çok daha ince yönleriyle değerlendirebilirler. Evrenin hangi köşesine dönüp baksalar karşılaştıkları her detayın Allah'ın sonsuz aklının örnekleriyle dolu olduğunu görürler. Kuran'da Allah'ın bu üstün akli ve sanatı karşısında insanın nasıl aciz kaldığı şöyle bir örnekle anlatılmıştır:

O, biri diğeriyle 'tam bir uyum' (mutabakat) içinde yedi gök yaratmış olandır. Rahman (olan Allah)ın yaratmasında hiçbir 'çelişki ve uygunsuzluk' (tefavüt) göremezsin. İşte gözü(nü) çevi-

rip-gezdır; herhangi bir çatlaklık (bozukluk ve çarpıklık) görüyor musun? Sonra gözünü iki ke-re daha çevirip-gezdır; o göz (uyumsuzluk bul-maktan) umudunu kesmiş bir halde bitkin ola-rak sana dönecektir. (Mülk Suresi, 3-4)

Ayette belirtildiği gibi, insan Allah'ın yaratmasında en ufak bir eksiklik göremez. Çünkü Allah'ın sonsuz aklı, insanın sınırlı aklı ile kıyaslanmayacak kadar üstün ve eşsizdir. Evrendeki her sistemde karşılaşılan kusursuz tasarım, bu üstün aklın bir göstergesidir. Allah'ın, insanlara böylesine kusursuz sistemler göstermesinin bir sebebi de, insanın aklın gerçek sahibinin Allah olduğunu bilmesi, Allah'ın büyüklüğünü kavraması ve O'na teslim olup iman etmesidir.

Akıl Gerçeğe Ulaştırır

Akıl, imanı kavramamış pek çok insanın hayatlarında hiç yaşamadıkları "üst bir şuur boyutu"dur. Bu şuurda insanın zihni çok berraktır. Ancak bu berraklığı sağlayan etken ne beynin kapasitesi, ne kişinin zeka düzeyi, ne de yetenekleridir. Bu zihin berraklığının sebebi kişinin Allah'a ve Kuran'a olan imanıdır. Kuran'ı kendine rehber edinen insan, yanlış bildiği her türlü bilgiden arınmış ve bunların yerine sadece doğru bilgiler yerleştirmiş demektir.

Bu bilgilerin başında, **dünya hayatının gerçek yüzü** gelir. Berrak akla sahip bir insan Kuran sayesinde Allah'ın dünya hayatını insanları denemek için geçici olarak yarattığını bilir. Dünyanın özel olarak çekici kılındığını ve süslendiğini, insanların bir kısmının kendilerini bu süslere kaptırarak asıl hayatları olan ahireti unuttuklarını açıkça görür. Ancak kendisi, Kuran sayesinde her olayın gerçek bilgisine ulaştığı için, ahiret hayatına yönelik hazırlık yapar.

İnsanın akli sayesinde gerçek bilgisine ulaştığı bir başka konu da **ölüm gerçeğidir**. Akıl sahibi kişi, dünyanın en zengin, en güzel, en itibarlı insanı da olsa, bunların kendisine yarar sağlamayacağını ve bir gün mutlaka öleceğinin farkındadır. Ancak ölümün bir son değil, aksine bir başlangıç olduğunu, Allah'ın rızasına uygun bir hayat sürenlerin cennete, dünya hayatına kapılıp Allah'a karşı olan sorumluluklarını unutanların ise cehenneme gideceğini bilir. Dahası 60-70 seneyi aşmayan üstelik pek çok eksiklikle dolu olan dünya hayatının yanında cennetin sonsuz ve kusursuz güzellikte olduğunu da bilincindedir. Bu nedenle de ölümü üzüntüyle karşılanacak bir yok oluş olarak değil, aksine Allah'ın rahmetine kavuşacağı sonsuz bir hayatın başlangıcı olarak görür. Bu bilinç onun **ahiret gerçeğini** de tam olarak kavramasını sağlar.

Bu kimselerin yine aklın getirdiği şuur açıklığı neticesinde kavradıkları bir başka konu da **kader gerçeğidir**. Onlar, sonsuz akıl sahibi olan Allah'ın yeryüzünde gerçekleşen büyük küçük her olayı belirli bir amaç ve hikmet üzerine yarattığını bilirler. Karşılarına ilk bakışta ters gidiyor gibi görünen bir olay çıksa bile, bunun ardında kendileri için yine bir hayır gizli olduğunu ve Allah'ın kendilerini denemekte olduğunu unutmazlar. Bu gerçeği kavradıkları için de Allah'a tam bir teslimiyetle teslim olur, O'na büyük bir güvenle bağlanır ve kendileri için yarattığı kadere hoşnutlukla razı olurlar.

Ayrıca akıl insanın doğru düşünmesini de sağlar. Akıllı bir insan sadece düşünmüş olmak için değil, sonuç elde edebilmek, fayda sağlayabilmek, doğruyu bulabilmek ve güzel birşeyler üretebilmek için düşünür. Düşüneceği konularıyla yine akıyla belirler; hiçbir zaman için kendisine vakit kaybettirecek, sonuca ulaştırmayacak konulara dalıp, aklını boş şeylerle meşgul etmez. Örneğin, boş kuruntulara kapılmaz, şeytanın ves-

veseleriyle uğraşmaz, geleceğe yönelik endişe dolu düşüncelerle vaktini harcamaz...

Bu konuda kendisine Kuran'ı rehber edinir ve Allah'ın insanları üzerinde düşünmeye teşvik ettiği konuları kendine esas alır. Bu konuların en başında ise kendisi dahil, tanıdığı, gördüğü, bildiği herşeyi yaratan **Allah'ın büyüklüğünü** düşünmek gelir. Akıllı bir insanın en çok düşündüğü konulardan biri de **Allah'ın sevgisini ve rızasını nasıl kazanabileceğidir**. Çünkü bu kişi, dünyadaki herkesten ve herşeyden çok kendisini yaratan Allah'a karşı sorumlu olduğunu bilir. Yaşadığı her an, karşılaştığı her olayda kendisini Allah'a yakınlaştıracak en güzel tavrın hangisi olduğunu düşünür. Aklını sürekli hayırlı ve güzel işler yapma konusunda çalıştırır, çevresindeki insanlara karşı hep en güzel tavrı göstermeye, en güzel sözü söylemeye ve Allah'ın istediği en güzel ahlakı yaşamaya çalışır. Kuran'da bildirilen emir ve yasakları titizlikle uygulayarak Allah'ın en sevdiği kullarından olabilmek için elinden gelen tüm gayreti sarf eder.

Kuran'da akıllarını kullanarak düşünen bu kimselerin, Allah'ın büyüklüğünü görerek en doğru olana ve gerçeğe ulaştıkları şöyle ifade edilmiştir:

Onlar, ayakta iken, otururken, yan yatarken Allah'ı zikrederler ve göklerin ve yerin yaratılışı konusunda düşünürler. (Ve derler ki:) "Rabbimiz, sen bunu boşuna yaratmadın. Sen pek yücesin, bizi ateşin azabından koru." (Al-İmran Suresi, 191)

Böyle yarar getirecek konuları düşünmek ise kişinin aklının daha da artmasını ve böylece çok daha isabetli tavırlar ortaya koymasını sağlar. Aklını kullanan bir insan dünyada ve ahirette kendisine büyük bir kazanç sağladığı gibi çevresindeki in-

sanları da her zaman için doğru ve güzel olanı uygulamaya teşvik eder.

Akılın Kazandırdıkları

Allah Kuran'da akıl sahibi kimseleri, "**Ki onlar, sözü işitirler ve en güzeline uyarlar. İşte onlar, Allah'ın kendilerini hidayete erdirdiği kimselerdir ve onlar, temiz akıl sahipleridir**" (Zümer Suresi, 18) şeklinde tanımlar. Bu kimseler Allah'ın kendilerine gösterdiği yola tam olarak uydıkları, Kuran'ın tavsiyelerini titizlikle yerine getirdikleri ve vicdanlarına kesin olarak tabi oldukları için, Allah onları akıl gibi büyük bir nimetle ödüllendirmiştir.

Akıl, beraberinde insana pek çok nimetin daha kapısını aralayan son derece önemli bir özelliktir. Akıllı bir insan bulunduğu her ortamda, yaptığı her hareket ve söylediği her söz ile farklılığını hissettirir ve çevresinde büyük bir saygı ve hayranlık uyandırır. Akıl öylesine değerli bir özelliktir ki, insana hayatının sonuna kadar sürekli olarak yeni üstünlükler kazandırır.

İlerleyen sayfalarda akıl insana kazandırdığı bu üstünlüklerden bazılarını değinerek, akıl ne kadar büyük bir nimet olduğu hatırlatılacaktır.

I-Güzel ahlak

Akıl sahibi bir insanın kazandığı özelliklerin başında, insana dünyada ve ahirette pek çok güzelliğin yolunu açan Kuran ahlakı gelir. Akıllı bir insan, Allah'ın Kuran'da bildirdiği üstün ahlakı en titiz şekilde uygulayan insandır. Kuran'da insanlara dürüstlük, candanlık, samimiyet, alçakgönüllülük, yumuşakbaşlılık, merhamet, adalet, hoşgörü ve bağışlayıcı olmak gibi daha pek çok ahlak güzelliği tavsiye edilir. Akıl sahibi bir insan da

aklını kullanarak, karşılaştığı her olayda bu tavırları en güzel şekliyle uygulamayı başarır. Kuran ahlakını ne kadar titizlikle uygularsa, ahirette Allah'tan o kadar güzel bir karşılık göreceğini bilir.

Bu yüzden akıllı bir insan günlük yaşantısı içinde karşılaştığı her olayda vicdanına uygun davranır. Örneğin yardıma muhtaç bir kimseye yardım eder ve bu sorumluluğu başkalarına bırakmaz. Allah'ın razı olacağını bildiği güzelliklerin hiçbirini kaçırmadan uygular. Hasta ya da yaşlı birini gördüğü zaman ona yerini verip kendisi ayakta kalmayı tercih eder. Aksi takdirde umursuz bir tavır göstermiş olacağını ve Allah'ın bundan razı olmayacağını bilir. Gerçekten öfkelenilecek bir tavırla karşılaştığında bile, Allah'ın yumuşakbaşlı bir tavırdan razı olacağını düşünerek öfkesini yener ve karşısındakine güzel söz söyler. Kendi aleyhine olacağını bilse dahi her zaman için dürüst davranır, doğru söz söyler.

Aklı sayesinde tüm bu tavırları hayatının sonuna kadar en güzel şekilde uygulayan bir insan ise hem dünyada güzel bir hayat yaşar, hem de Allah'ın rızasını hedefleyerek gösterdiği bu güzel tavırlarından dolayı cennetle mükafatlandırılır. Ayetlerde şöyle buyrulmaktadır:

Şüphesiz iman edip salih amellerde bulunanlar ise; Biz gerçekten en güzel davranışta bulunanın ecrini kayba uğratmayız. Onlar; altından ırmaklar akan Adn cennetleri onlarındır, orada altın bileziklerle süslenirler, hafif ipekten ve ağır işlenmiş atlastan yeşil elbiseler giyerler ve tahtlar üzerinde kurulup-dayanırlar. (Bu,) Ne güzel sevap ve ne güzel destek. (Kehf Suresi, 30-31)

2-Feraset-Basiret

Feraset, bir insanın sahip olduğu çabuk anlama ve kavrama yeteneğidir. Basiret ise kişinin, bir konunun özünü kavrama gücü, gerçeği tüm detaylarıyla görebilme kabiliyeti ve ileri görüşlülüğüdür. Her iki özelliği de insana kazandıran kaynak ise "**akıl**"dır.

Allah bir ayetinde "**Kör olanla (basiretle) gören bir olmaz; iman edip salih amellerde bulunanlarla kötülük yapan da. Ne az öğüt alıp-düşünüyorsunuz.**" (Mümin Suresi, 58) hükmüyle basiretin önemine dikkat çekmiş ve bu özellikten yoksun olan kimseleri de "kör" olarak nitelendirmiştir.

Feraset ve basiret sahibi bir insan, karşılaştığı bir olayı, bir tavrı ya da bir sözü en doğru şekilde analiz edebilme yeteneğine sahiptir. Geçmişte edindiği tecrübelerden en akılcı sonuçları çıkarır ve bu bilgileri ilerisi için en isabetli şekilde kullanmayı bilir. İçerisinde bulunduğu ortamı, şartları ve imkanları akılcı bir bakış açısıyla değerlendirir ve bu şartları olabilecek en iyi seviyeye getirmeyi ve elindeki imkanları en iyi şekilde kullanmayı başarır. Bir işe atılacağı zaman mutlaka bu konuda gerekli olabilecek her türlü tedbiri alır, olası aksaklıkları tespit eder ve bu doğrultuda hareket eder. Her konuşması isabetli, her tavrı itidalli ve her düşüncesi keskin bir aklın ve kavrayışın ürünüdür.

Akıl sahibi kişilerin bu özelliklere sahip olmaları ise, tüm hayatlarını Allah'ın rızasını kazanmaya adanmış ve ahireti hedefleyen ihlaslı kimseler olmalarından kaynaklanmaktadır. Kur'an'da peygamberlerin katıksızca ahirete yöneldikleri hatırlatılmış ve onların gösterdikleri bu ahlakla bağlantılı olarak aynı zamanda da güç ve basiret sahibi kimseler olduklarına şöyle dikkat çekilmiştir:

Güç ve basiret sahibi olan kullarımız İbrahim'i, İshak'ı ve Yakub'u hatırla. Gerçekten Biz onları katıksızca (ahiretteki asıl) yurdu düşünüp anan ihlas sahipleri kıldık. Ve gerçekten onlar, Bizim katımızda seçkinlerden ve hayırlı olanlardandır. (Sad Suresi, 45-47)

3-Üstün bir teşhis kabiliyeti

Aklın insana kazandırdığı bir başka önemli özellik de "**teşhis kabiliyeti**"dir. Her insan her konu hakkında teşhis yapabilir, fikir beyan edebilir. Ancak akıl sahiplerinin bu konudaki farklılığı, onların teşhislerinin her zaman için isabetli olması ve çoğu insanın fark edemediği detayları rahatlıkla görebiliyor olmalarıdır. Bu isabetliliğin ve ince teşhis kabiliyetinin sırrı ise, müminin Kuran'ı rehber edinerek, aklını bu doğrultuda kullanmasıdır. Kuran, Allah'ın hak kitabı olduğu için Kuran'a uyan kimseler kesin olarak en doğru olana ulaşacaktır.

Akıl sahiplerinin bu özelliği onlara hayatın her alanında büyük bir üstünlük ve kolaylık sağlar. Herşeyden önce insan karakterlerini çok iyi ve çok ayrıntılı bir biçimde analiz edebildikleri için, dostlarını ve düşmanlarını rahatlıkla tespit edebilirler. Allah'ın Kuran'da tanıttığı insan karakterlerinden yola çıkarak, karşılaştıkları her insanın yapısını çok kısa bir sürede kavrayabilirler. Yine aynı şekilde lehlerinde ya da aleyhlerinde gelişen bir olayı henüz başlangıcında iken fark edebilmeleri ve buna karşı tedbir alabilmeleri de yine onların kazançlı çıkmalarını sağlar. Ayrıca çevrelerinde bulunan insanlardaki güzel vasıfları, çoğu kimsenin fark edemediği incelikleri, akıl alametlerini görebilenler de yine ancak akıl sahipleridir.

Bu konuda akıllı insanlarda dikkat çeken bir başka özellik ise, bu teşhisleri yapabilmek için uzun uzun incelemeler yap-

malarına ya da detaylı bilgi toplamalarına gerek olmamasıdır. Akıl sahibi bir insanın özelliği, en az delil ile ve en kısa zamanda, en doğru teşhisleri yapabilmesidir.

4-Güçlü bir kişilik

Akıllı bir insan, canlı cansız tüm varlıkların Allah'a boyun eğdiğini ve O'nun izni olmadan yeryüzünde hiçbir olayın gerçekleşemeyeceğini bilir. Allah'a karşı duyduğu teslimiyet ve güven, onun Allah'tan başka hiçbir şeyden ve hiç kimseden korkmamasını ve böylece güçlü bir kişilik geliştirmesini sağlar. Herşeyin Allah'ın kontrolü altında olduğunu bildiği için, kişilere, olaylara ya da şartlara göre tavrı değişmez. İnsanların beğenisine göre değil, Allah'ın sevgisini kazanmaya yönelik hareket ettiği için hiçbir çıkar uğruna kişiliğinden tavrından ve ahlakından ödün vermez.

Ancak şunu da hatırlatmak gerekir ki, akıl sahibi bir insanın "**güçlü kişilik**" kavramı, cahiliye toplumlarında bilinen anlamından çok farklıdır. Dinden uzak toplumlarda insanlar, şahsiyetli olmanın, ancak kibir, resmiyet ve ciddiyet ile elde edilebileceğine inanırlar. Kişi, çevresindeki insanlara, kendi farklılığını ve üstünlüğünü ne kadar hissettirebilirse, onun o kadar şahsiyetli bir tavır gösterdiğini düşünürler. Oysa bu şahsiyet gösterisi çoğu zaman, içte yaşanan güçlü bir kişilik değil, daha ziyade göz boyamaya ve etrafta şahsiyetli bir insan "ima-jı" oluşturmaya yönelik göstermelik bir tavidir.

Gerçek şahsiyetin ne kibirle, ne ciddiyet ve resmiyetle, ne de dış görünüşle hiçbir ilgisi yoktur. Kuran'a göre güçlü bir kişilik, insanın Allah'tan çok korkması ve bu nedenle de Kuran ahlakını yaşamakta kararlılık göstermesidir. Hiçbir koşulda ya da hiçbir dünyevi çıkar için Allah'ın kendisine bildirdiği doğrulardan taviz vermemesi, basit ve çirkin tavırlara tenezzül et-

memesidir. İşte insana kişilik kazandıran asıl özellikler bunlardır ve bu konuda kararlılık gösterebilen kimseler de ancak akıl sahipleridir. Kuran'da doğru yoldan asla sapmayan akıl sahibi kişiler bu tavırlarından dolayı şöyle müjdelenmişlerdir:

Şüphesiz: "Bizim Rabbimiz Allah'tır" deyip sonra dosdoğru bir istikamet tutturanlar (yok mu); onların üzerine melekler iner (ve der ki): "Korkmayın ve hüzne kapılmayın, size vadolunan cennetle sevinin." (Fussilet Suresi, 30)

5-Allah'ın yardım ve desteği

Allah bir ayetinde, **"Ey iman edenler, üzerinizdeki (yükümlülük) kendi nefislerinizdir. Siz doğru yola erişerseniz, sapan size zarar veremez. Tümünüzün dönüşü Allah'adır. O, size yaptıklarınızı haber verecektir."** (Maide Suresi, 105) hükmüyle inanan kimselere önemli bir gerçeği haber vermiştir: İnkarcılar, doğru yolda olan kimselere zarar veremezler.

Doğru yol ise ancak iman eden ve Kuran'a uyan akıl sahiplerinin ulaşabildiği yoldur. Bu kişiler, her konuda sadece Kuran'da kendilerine bildirilen doğruları rehber edinip, hayatlarını bu doğrulara göre düzenledikleri için her zaman Allah'ın desteği ve yardımıyla karşılık görürler. Allah iman edenlerin yardımcısıdır ve Hac Suresi'nde dinine yardım edenlere yardım edeceğini şöyle vadedmiştir:

... Allah kendi (dini)ne yardım edenlere kesin olarak yardım eder. Şüphesiz Allah, güçlü olanıdır, aziz olandır. (Hac Suresi, 40)

Enbiya Suresi'nde de Allah, her zaman için hak ve doğru olanın, batıl olana üstün geleceğine dikkat çekmiştir. İşte haktan yana hareket eden akıllı insanların, her zaman batılın arka-

sına sığınan akılsız insanlara üstün gelmelerinin sebebi de budur. Allah bu gerçeği şöyle bildirmiştir:

Hayır, Biz hakkı batılın üstüne fırlatırız, o da onun beynini darmadağın eder. Bir de bakarsın ki, o, yok olup gitmiştir... (Enbiya Suresi, 18)

Kuran'da Akılsızlık Nasıl Tanımlanıyor?

Cahiliye toplumunda akılsızlık deyince ilk akla gelen, zeka geriliği ya da anormallik gibi kavramlardır. Akılca zayıf olan insanların, zihin hastalıkları hastanelerinde bulunan, ağır, anlaşılmaz konuşmalar yapan, algı bozukluğu çeken ve hatta belki de ilk anda göze çarpan birtakım fiziksel kusurları olan kimseler oldukları düşünülür. Oysa bu sayılanların, Kuran'da anlatılan gerçek akılsızlıkla hiçbir bağlantısı yoktur.

Daha önce de vurgulandığı gibi akıl, bir insanın vicdanını sonuna kadar kullanarak hayatının her anında Allah'ın en razı olacağı ve Kuran'a en uygun olan tavrı seçmesi ve bunun sonucunda da tüm hayatını kapsayan bir düşünce ve tavır mükemmelliği kazanmasıdır. Ayrıca akılla yeryüzünde bulunuş amacını, kendisini yaratan Allah'ın sonsuz kudretini kavrayabilmesidir. İşte bu bilinçten yoksun olan insanlar ise akılsız kimselerdir. İnsanların çoğu, televizyonda seyrettikleri kişilerde, aynı apartmanda oturan komşularında, üniversite mezunu olan bir gençte ya da mevki sahibi bir işadamında böyle bir akıl zayıflığı olabileceğine hiçbir şekilde ihtimal vermezler. Oysa akılsızlık, insanların kendilerine, dünyada ve ahirette en güzel hayat şeklini bildiren Kuran'a uymak ve güzel bir hayat yaşamak varken, bunun yerine cahiliye sistemini benimsemeleri ve bundan dolayı da sıkıntılı ve zor bir hayat sürmeleridir. Bu nedenle de insanın çevresindeki pek çok kişide akıl zayıflığına rastlaması mümkündür.

Allah, Kuran'da insanların dünya hayatından ve cahiliye sisteminden yana seçim yapmalarındaki yanlışlığa dikkat çekmiş ve onları bu durumu düşünerek akletmeye çağırmıştır:

Dünya hayatı yalnızca bir oyun ve bir oyalanmadan başkası değildir. Korkup-sakınmakta olanlar için ahiret yurdu gerçekten daha hayırlıdır. Yine de akıl erdirmeyecek misiniz? (Enam Suresi, 32)

Size verilen herşey, yalnızca dünya hayatının metayı ve süsüdür. Allah katında olan ise, daha hayırlı ve daha süreklidir. Yine de, akıllanmayacak mısınız? (Kasas Suresi, 60)

İşte Kuran'daki bu gibi hatırlatmalara rağmen dünya ve ahiret hayatının gerçek yüzünü kavramaya yanaşmayan bu kimseler, Kuran'da bildirildiğine göre akıllarını kullanmayanlardır. Akıl erdirmeyen bu kimselerin Allah katındaki konumu bir ayette şöyle haber verilmektedir:

Gerçek şu ki, Allah katında, yerde debelenenlerin en kötüsü, (bir türlü) akıl erdirmez olan sağırlar ve dilsizlerdir. (Enfal Suresi, 22)

Ancak asıl önemli olan bu kimselerin akıl ile akılsızlık arasındaki farkı kıyaslayabilecek bir anlayışa sahip olmadıkları için kendi buldukları durumu da görememeleridir. Öyle ki bu kimseler akıllı insanların akılsız, kendileri gibi akılsız insanların ise akıllı olduğunu düşünürler. Çünkü Allah'tan korkmadıkları ve dünyada yaptıklarının hesabının sorulacağına ihtimal vermedikleri için, kendi izledikleri yolun en doğrusu olduğunu zannederler. Kuran'da onların bu çarpık mantık örgülerine şöyle bir örnek verilmiştir:

Ve (yine) kendilerine: "İnsanların iman ettiği gibi siz de iman edin" denildiğinde: "Düşük akıllıların

iman ettiği gibi mi iman edelim?" derler. Bilin ki, gerçekten asıl düşük-akıllılar kendileridir; ama bilmezler. (Bakara Suresi, 13)

Kuran'da ayrıca akıldan yoksun olan bu kimseler, fiziksel anlamda hiçbir eksiklikleri olmadığı halde, göremeyen ve işite-meyen kişiler olarak tanıtılmışlardır. Çünkü bu kişiler gerçek-leri doğru bir şekilde algılayamaz, gördükleri ve duydukları gerçekleri kavrayamazlar. Örneğin, yeryüzündeki kusursuz yaratılışa bakıp, tüm bunları yaratmış olan Allah'ın yüceliğini göremezler. Görseler de akılsız oldukları ve vicdanlarına uy-madıkları için görmezlikten gelirler. Veya kendilerini doğru yola çağıran, Kuran ahlakını anlatan bir insanla karşılaştıkların-da, onun anlattıklarını duymazlar. Daha doğrusu fiziksel olarak duyarlar ama yaşamlarını sanki onu hiç dinlememişçesine gaf-let içinde sürdürürler.

Kısacası akılsızlık, insanları insani fonksiyonların-dan uzaklaştırarak onları akletmeyen, gerçekleri gör-meyen ve işitmeyen varlıklar haline getirmektedir.

İnsanları akılsızlık tehlikesine karşı uyarmak önemlidir çünkü aklını örten yanlışlardan kurtulamayan bir insan dünya-da ve ahirette büyük kayıplara uğrayacaktır. Allah, akıldan yoksun kalan bu kişilerin, ahiretteki durumlarını Kuran'da ha-ber vermektedir. Bu kişiler ahirette dünya hayatlarını pişman-lıkla anarak şöyle diyeceklerdir:

Ve derler ki: "Eğer dinlemiş olsaydık ya da akıl etmiş olsaydık, şu çılgınca yanan ateşin halkı arasında olmayacaktık." (Mülk Suresi, 10)

Aklın Önündeki Engeller

Her insan akıllı olma ve aklın kazandırdığı güzelliklerden

yararlanma imkanına sahiptir. Bunun için yapması gereken şey, Allah'ın büyüklüğünü görmek ve dünyadaki yaşamını Allah'a gereği gibi kulluk ederek geçirmektir. Bu gerçeği kavrayan bir insan artık dosdoğru bir yolu izlemektedir. Çünkü iman eden bir insanı yönlendiren, ona yol gösteren tek rehber Kuran'dır. Ve Allah Kuran'da aklı örten tüm konuları açıklamış ve insanlara bunlardan arınmanın yollarını göstermiştir.

Allah'ın çağrısına uyan kişinin akli, üzerini örten tüm pisliklerden arınarak, temiz ve berrak bir hal alır. Bu temizliği sağlayan şey ise Kuran'ın ve imanın kazandırdığı temiz mantık örgüsü ve doğru düşünme yeteneğidir. İnsan cahiliye toplumunun mantık örgüsünden, düşünce yapısından ve bu hayatın getirdiği pisliklerden ne kadar arınır ve Kuran ahlakını ne kadar yaşarsa akli da o kadar gelişir. Cahiliye alışkanlıklarından kurtulduğunda, aklının üzerindeki baskılardan da kurtulur ve böylece Kuran'da bahsedilen akıl sahibi kimselerden olur. Bunun aksinde ise, aklın önü engellerle dolar ve kişi bile bile kendini helake sürüklemiş olur.

Bu bölümde Kuran'da Allah'ın akli örteceğini bildirdiği konulara değinilecektir. Ayrıca bunlardan kurtulmanın yine sadece Kuran'da bildirilen çözümleri de ortaya konacaktır.

I-Şirk

Şirk, bir insanın Allah'a ortaklar koşması, kendine Allah'ın dışında ilahlar edinmesi demektir. Şirk koşan kişinin ilah edindiği değerler, bir insan veya herhangi bir canlı olabileceği gibi, bir tutkuyu veya bir ideali hayatın amacı haline getirmek de olabilir. Kişi bu değerleri Allah'ın rızasını kazanmaktan daha önemli görüyorsa, ona Allah'tan daha çok ya da eşdeğerde bir seviye duyuyorsa, işte o kişi Allah'a şirk koşuyor demektir.

Kuran'da anlatılan şirk budur; ancak insanların çoğu şirkin

bu asıl anlamından habersizdir. "Allah'a ortak koşmayı" peygamber döneminde yaşayan kimselerin taştan yonttukları putlara tapmaları olarak yorumlarlar. Oysa günümüzde şirkin binlerce farklı türü yaşanabilmektedir. Bir insanın Allah'a inandığını söylediği halde, hayatını Allah'ı hoşnut etmek için geçirmemesi, Allah'ın kendisine bildirdiği ibadetleri yerine getirmemesi, O'nun beğendiği ahlakı yaşamaması, bunun yerine hayatını sadece kendi dünyevi ideallerini gerçekleştirmek uğruna tüketmesi de şirktir. Yine aynı şekilde kendisini yaratan ve sayısız nimet sunan Allah'ı unutup, bir başka varlığı Allah'tan daha çok sevip, ona daha fazla kıymet vermesi, Allah'ı razı etmek için çalışmak yerine, aklını ve vaktini söz konusu varlığı mutlu etmek için harcaması da şirktir.

İnsanlardan eşini, çocuklarını, annesini, babasını, evliliğini, okulunu, mesleğini, malını, dünyevi hırslarını, hatta kendisini bile Allah'a şirk koşabilen kimselere rastlamak mümkündür. Bu kimseler gözlerinde büyüttükleri bu kavramları ya da kişileri bir anlamda ilahlaştırmakla ve tüm tavırlarını da bu bakış açısına göre düzenlemekle bu hataya düşerler. Oysa **Allah'tan başka bir ilah yoktur** ve aksi bir tavra girmek de Allah adına yalan söylemek ve Allah'ın büyüklüğünü gereği gibi takdir edememek olur.

Kendisini ve tüm evreni kusursuzca yaratan Allah'ın sonsuz kudretini takdir edemeyen böyle bir insan da, kuşkusuz açık bir akılsızlık içindedir. Çünkü şirk koşan kişi hem dünyada huzurlu bir hayat yaşayamaz, hem de ahirette Allah'ın azabı ile karşılaşır. Allah Kuran'da şirk koşanların tüm fiillerinin boşa çıkacağını şöyle haber verir:

Andolsun, sana ve senden öncekilere vahyolundu (ki): "Eğer şirk koşacak olursan, şüphesiz amellerin boşa çıkacak ve elbette sen, hüsrana

uğrayanlardan olacaksın. (Zümer Suresi, 65)

Ayrıca başka bir ayette şirk koşanların affedilmeyeceği de şöyle bildirilir:

Gerçekten, Allah, kendisine şirk koşulmasını bağışlamaz. Bunun dışında kalanı ise, dilediğini bağışlar. Kim Allah'a şirk koşarsa, doğrusu büyük bir günahla iftira etmiş olur. (Nisa Suresi, 48)

Şirk, insanın Allah'a karşı bir suç işlemesinin yanında aynı zamanda bir de kendisine de zulmetmesidir. Zira şirke düşen bir insan kendisini yaratan Rabbimiz konusunda büyük bir yanlışlığa düşmüştür. Bu nedenle çarpık mantıklar üzerine kurduğu hayatı da sayısız yanlışlıklarla doludur. Bu durumda Allah'a şirk koşan bir insan için akıldan ve aklın kazandırdığı nimetlerden söz edebilmek mümkün değildir. Çünkü Allah inkar edenlerin ve Allah'a karşı büyüklenip haksız yere iftira edenlerin kalplerini mühürler ve anlayışlarını kapatır.

Böyle bir durumdan kurtulabilmek ve gerçekten akledebilen bir insan olabilmek için yapılması gereken şey, Allah'ın büyüklüğünü takdir edebilmek ve O'ndan başka bir ilah edinmemektir. Zira aklın üzerindeki örtü ancak bu şekilde kalkabilir ve akıl ancak bu şekilde açılabilir.

2-Şeytana uymak

Allah bir ayetinde, "**Ey iman edenler, hepiniz topluca "barış ve güvenliğe (Silm'e, İslam'a) girin ve şeytanın adımlarını izlemeyin. Çünkü o, size apaçık bir düşmandır"** (Bakara Suresi, 208) buyurarak insanları şeytana uymaktan ve onun adımlarını izlemekten sakınmaya çağırmıştır. Çünkü ayette de ifade edildiği gibi şeytan insanın düşmanıdır. Onu doğru yoldan çıkartıp saptırmak ve böylece dünyada ve ahirette zarara uğratmak ister. Bu amacını gerçekleştirmek

için başvurduğu en önemli yöntemlerden biri ise, insanı boş kuruntularla, asılsız ve mantıksız konularla oyalayarak aklını meşgul etmek ve böylece kişinin doğru düşünebilmesini, akılcı davranabilmesini engellemeye çalışmaktır. Kuran'da şeytanın, bu girişimini şu sözlerle dile getirdiği haber verilmiştir:

Onları -ne olursa olsun- şaşırtıp-saptıracağım, en olmadık kuruntulara düşüreceğim... (Nisa Suresi, 119)

Şeytan bu amacı doğrultusunda hayatının sonuna kadar insanlara **"yaldızlı sözler"** fısıldamaya devam eder ve onların akıllarını kullanmalarını engellemeye çalışır. Onlara kendilerini yaratan Allah'ın sonsuz kudretini unutturmak ve onları Kuran'dan uzaklaştırmak için çaba harcar. Ancak unutmamak gerekir ki şeytanın kendine ait bir gücü yoktur. Onu da tüm varlıklar gibi Allah yaratmış ve şeytan da Rabbimize boyun eğmiştir. Bu nedenle şeytan Allah'ın izni olmaksızın hiçbir şey yapamaz. Allah insanlardan hangilerinin ona uyup haktan yüz çevireceğini, kimin de şeytanın oyununa kanmayıp Kendisine sadakat göstereceğini denemek için kıyamete kadar şeytana süre tanıdığını bildirmiştir:

Dedi ki: "Rabbim, öyleyse onların dirilecekleri güne kadar bana süre tanı." Dedi ki: "O halde, süre tanınanlardansın." "Bilinen vaktin gününe kadar." Dedi ki: "Senin izzetin adına andolsun, ben, onların tümünü mutlaka azdırıp-kışkırtacağım." "Ancak onlardan, muhlis olan kulların hariç." (Sad Suresi, 79-83)

Allah aynı zamanda **"... hiç şüphesiz, şeytanın hileli-düzeni pek zayıftır"** (Nisa Suresi, 76) ayetiyle şeytanın kurduğu tuzakların, insanlara verdiği kuruntu dolu telkinlerin, son derece çürük mantıklar üzerine kurulduğuna dikkat çekmiştir.

Ayrıca yukarıdaki ayette de görüldüğü gibi, şeytanın samimi iman eden insanlar üzerinde bir etkisinin olmadığını bildirmiştir. Başka bir ayette de belirtildiği gibi, "**Onun zorlayıcı-güçlü ancak onu veli edinenlerle, onunla O'na (Allah'a) ortak koşanlar üzerindedir.**" (Nahl Suresi, 100)

Kuran'da müminlerin şeytanın vesveseleri karşısında nasıl bir tavır gösterdikleri ise şöyle ifade edilmiştir:

Eğer sana şeytandan yana bir kışkırtma (vesvese veya iğva) gelirse, hemen Allah'a sığın. Çünkü O, işitendir, bilendir. (Allah'tan) Sakınanlara şeytandan bir vesvese eriştiğinde (önce) iyice düşünürler (Allah'ı zikredip-anarlar), sonra hemen bakarsın ki görüp bilmişlerdir. (Araf Suresi, 200-201)

Şeytanın fısıltılarına kulak verenler ise, Allah'a sığınmadıkları sürece doğruyu göremez ve akılsızca bir yaşam sürerler. Çünkü Allah şeytanın hileli düzenler kuracağını, ancak bu düzenlerin zayıf olacağını Kuran'da haber vermiştir. Ve yukarıdaki ayetlerde gördüğümüz gibi, bu düzenden nasıl kurtulabileceklerini de insanlara bildirmiştir. Akıllı olan insan hemen Allah'ın çağrısına icabet eder ve doğruyu bulur. Şeytanın hilelerine kanarak kendilerini helaka sürükleyenler ise akılsız kimselerdir. Bu kişiler Allah'ın ayetlerini göz ardı eder ve şeytanın sonsuz cennet hayatına karşılık kendilerini sürüklediği cehennem hayatına razı olurlar.

3-Tevekkülsüzlük

İnsanın aklını örten en önemli konulardan biri de **tevekkülsüzlük** ya da bir başka deyişle kişinin Allah'a güven duymaması ve kendisi için yarattığı kadere teslim olmamasıdır. Tevekkülsüz bir insan, Allah'ın sonsuz akla sahip olduğunu ve

evrendeki her olayı, her varlığı kontrolü altında tuttuğunu unutmuştur. Bu nedenle de akli örten tüm diğer etkenlerde olduğu gibi olayları sağlıklı bir bakış açısıyla değerlendiremez ve gerçekleri tam olarak göremez.

Oysa Allah yarattığı tüm varlıklar üzerinde gözetici ve koruyucudur. Onlar şuuruna varsalar da unutsalar da, Allah her olayı belirli bir kader üzerine yaratmakta ve bu olaylarla insanları denemeden geçirmektedir. Dolayısıyla bir insanın hayatı boyunca karşılaştığı her olayı, Allah özel bir hikmet ve hayırla yaratmaktadır. Allah insanları bu konuda şöyle uyarmıştır:

Göklerin ve yerin gaybı Allah'ındır, bütün işler O'na döndürülür; öyleyse O'na kulluk edin ve O'na tevekkül edin. Senin Rabbin yaptıklarınızdan habersiz değildir. (Hud Suresi, 123)

... olur ki hoşunuza gitmeyen bir şey, sizin için hayırlıdır ve olur ki, sevdiğiniz şey de sizin için bir şerdir. Allah bilir de siz bilmezsiniz. (Bakara Suresi, 216)

İşte Allah'ın bu ayetlerine iman eden ve her olayın ardında kendisi için mutlaka bir hayır ve hikmet gizli olduğunu kavrayan bir kimse tevekküllü insandır. Bu insan ilk bakışta aleyhine gibi görünen bir durumla karşılaşsa bile, aslında bunun kendisine dünyada ve ahirette hayır getireceğini bilir ve bu bilinçle hareket eder. Olayları tevekkülsüzlükle değerlendirmedeği için muhakeme ve yargısı son derece sağlıklı şekilde işler ve böylelikle akılcı değerlendirmeler yapabilir. Tevekkülsüz bir insan ise olayları Allah'ın özel olarak, kendisini denemek için yarattığını unutur ve akılcılıktan tamamen uzaklaşır.

Bu iki insan arasındaki büyük farkı şöyle bir örnekle de açıklayabiliriz. Sözelimi sahibi olduğu fabrikada büyük bir

yangın çıktığını gören bir kimse, bu olayın Allah'ın kontrolü altında gerçekleştiğini ve her ne kadar kayıp gibi görünse de bu olayda kendisi için mutlaka bir hayır olduğunu düşünmezse tevekkülsüzlüğe kapılır. Tevekkülsüz insan ise doğru düşünemez ve akılcı hareket ederek gerekli önlemleri alamaz. Örneğin sakin ve itidalli bir ruh halinde olmaması belki de ilk aşamada durdurulabilecek bu yangının büyümesine neden olabilir. Yangını söndürmek, eşyaları kurtarmak, itfaiye çağırmak gibi akılcı tedbirlerden önce, panik ve üzüntüyle oyalanarak, bağırp çağırarak vakit kaybeder. Yangının ardından bu olayın bir daha tekrarlanmaması için fabrikanın yangına karşı tedbirli hale getirilmesinden önce, "nasıl oldu, neden oldu, olmasaydı ya da şöyle yapsaydım böyle olmazdı" gibi hiçbir faydası olmayan düşüncelerle oyalanır.

Tevekküllü bir insan ise, herhangi bir olayda sahip olduğu tüm mal varlığı yok olsa dahi, hiçbir zaman umutsuzluğa ve üzüntüye kapılmaz. Allah'ın verdiği bir nimeti yine Allah'ın aldığı ve bunu tevekkül edip etmeyeceğini denemek için yarattığını bilir. Bu şuur açıklığı sayesinde de olabilecek en kısa sürede, yine olabilecek en akılcı ve seri tedbirleri alarak oluşan tahribatı gidermeye çalışır. Paniğe kapılmak, üzölmek ya da ümitsizliğe düşmek gibi akılsızca tavırlarla vakit kaybetmez. Dahası böyle bir olayın ardından hiç vakit kaybetmeden, bir daha tekrarlanmasını önlemek amacıyla son derece etkili tedbirler alarak uğradığı zararı telafi etmeye çalışır.

Kaybettiği malına gelince, mülkün tek sahibinin Allah olduğunu bildiğinden içi rahat ve huzurlu olur. Allah'a tüm kalbiyle güvenir ve kendisine kaybettiğinden daha hayırlısını vermesi için dua eder ve tevekkülünün karşılığını ahirette çok daha fazlasıyla alacağını bilmenin sevincini yaşar.

4-Duygusalılık ve Romantizm

Romantizm, cahiliye toplumunun yaşamakta hiçbir sakınca görmediği, aksine beğenip teşvik ettiği özel bir yaşam tarzıdır. Cahiliye insanları romantik bir bakış açısının, hayatı daha süslü ve daha renkli hale getirip, zenginleştirdiğine inanırlar. Bu nedenle de tüm filmlerde, romanlarda ve şiirlerde bu konuyu işleyerek insanları, romantizmin kendine has bir büyüğü olduğuna inandırmaya çalışırlar. Oysa romantizmin insan üzerinde oluşturduğu etki; insanın aklını örtmesi, mantıklı ve dengeli düşünmesini engellemesidir. Çünkü romantizm, aklın tam anlamıyla zıttı bir sistem oluşturur. İnsanları gerçekleri görmeye, hayal dünyasında yaşamaya, akılcı değil, aksine duygusal düşünmeye iten bir yaşam şeklidir.

Kendisini aklına değil de duygularına teslim edip, onların hayatını yönlendirmesine izin veren bir insan ise, gerçekçi düşünemez ve mantıklı hareket edemez. Sözelimi Kuran ahlakına uygun olmayan bir tavır olan kıskançlık hissine kapılan bir insan, artık içinde bulunduğu durumu ve karşısındaki kimsele ri akılcı değerlendiremediği için, duygusal çıkışlar yapar. Öfkelenir, öfkelenen bir insan da mantıklı düşünemez ve sonrasında pişman olacağı tavırlar sergiler. Bunun gibi romantizmin etkisiyle hüzne kapılan bir insan da akıldan tamamen uzaklaşır. Bu ruh hali nedeniyle olayların yalnızca olumsuz yönlerini görüp melankolik bir havaya bürünür.

Romantizmin etkisiyle ortaya çıkan tüm bu tavır bozukluklarının ise tek bir ortak noktası vardır; Allah'ın dininden ve kitabından uzaklaşmak... Oysa bu uzaklık, insanı mutlak bir kayba sürükler. Çünkü Allah'ın emirlerine uyulmadığı için aklın kaybolduğu yerde insanın ilerlemesi, bir güzellik elde edebilmesi ya da başına gelen bir zararı engelleyebilmesi kesinlikle mümkün değildir.

Günümüzde gazete ve televizyon haberlerinin büyük bölümünü kapsayan intihar, uyuşturucu bağımlılığı, saldırı ya da cinayet gibi suçların çoğunun temelinde de yine duygusallık ve romantizmin yarattığı tahribat yatmaktadır. İnsanlar duygusallığın etkisiyle akılcılıktan o denli uzaklaşırlar ki kendilerinin ya da başkalarının canlarına ve mallarına rahatlıkla zarar verebilirler. Bütün bunlara gerekçe olarak öne sürdükleri sebepler ise tamamen duygusal kökenlidir. Sözelimi basit bir espri yüzünden hiç çekinmeden cinayet işleyebilen insanlar vardır. Ya da aylarca ders çalıştığı halde üniversite sınavını kazanamadığı için intihar etmeye kalkışan kişiler mevcuttur. Kapıldığı hırs-tan kurtulamayan ve önünde daha sayısız fırsat olduğunu dahi göremeyecek kadar akıldan uzaklaşan bu kişiler, duygularının etkisiyle böylesine akılsızca kararlar alabilir ve bunları uygulayabilirler.

Bu örneklerle karşılaşıldığında düşünülmesi gereken şudur: Akılcılıktan uzaklaşp romantizmin etkisiyle atılan her adım insana kesin olarak kayıp getirir. Çünkü romantizm insanı dinden ve dolayısıyla hayatın gerçek amacından uzaklaştıran bir cahiliye inancıdır. İnsanı zor bir hayata sürükleyen bu yaşam şekli, Allah'ın Kuran'da gösterdiği düşünce yapısına ve ahlak anlayışına taban tabana zıttır.

Bunlar Allah'ın Kuran'da akli örten olarak bildirdiği konulardan birkaçıdır. Akılsızlık, bir insanın önemsemeyeceği ve razı olabileceği bir durum değildir. Çünkü bu gibi nedenler kişinin Kuran'ı gereği gibi takdir edememesine ve dolayısıyla yanlış yorumlar yapmasına da neden olur. İşte bu nedenle her insan akli örten engelleri düşünmeli, bunlardan sıyrılmak için elinden gelen tüm gayreti sarf etmeli ve aklın dünyada ve ahirette kazandıracığı nimetlerin güzelliğini yaşmalıdır.

KURAN'IN YANLIŞ YORUMLANMASININ NEDENLERİ

Ön yargı, art niyet ve samimiyetsizlik

İnsan, art niyetli ve tek taraflı olarak Kuran'a yaklaştığında onu anlaması mümkün değildir. Bu, Allah'ın bir kanunudur. Bir kişi ne kadar zeki ne kadar kültürlü olursa olsun, samimiyetsiz ve art niyetli bir bakış açısıyla Kuran'ı değerlendirdiğinde onu gereği gibi anlayamaz, doğru yorumlayamaz ve pek çok çelişkiye düşer. Bu yüzden, Kuran'a ön yargılı, peşin fikirli, içten pazarlıklı yaklaşan bir kişinin bu art niyetli tutumu, kendisiyle Kuran arasında -yine Kuran'da bildirildiği üzere- "görünmez bir perde" oluşturacaktır. Bu da kişinin İlahi kitabımızı anlamasını ve kavramasını engelleyecektir. Bu gerçek, Kuran ayetlerinde şöyle haber verilmektedir:

Kuran okuduğun zaman seninle ahirete inanmayanlar arasında görünmez bir perde kıldık. Ve onların kalbleri üzerine, onu kavrayıp anlamalarını engelleyen kabuklar, kulaklarına da bir ağırlık koyduk. Sen Kur'an'da sadece Rabbini "bir ve tek" (ilah olarak) andığın zaman, 'nefretle kaçır vaziyette' gerisin geriye giderler. (İsra Suresi, 45-46)

Kuran tüm insanlığı doğruya çağıran bir davettir, ancak Allah'ın doğrudan hitabı iman eden kullarınadır. Dolayısıyla Kuran ancak iman edenlerin gereği gibi anlayabileceği bir ki-

tap olarak gönderilmiştir. Müminlerin Kuran'ı anlamalarındaki en önemli etken ise vicdan ve samimiyetleridir. Müminlerden farklı bir ruh haline ve karaktere sahip dinden uzak kimselelerin Kuran'ı anlayamamaları da gayet doğaldır.

Kuran, son derece açık, sade ve anlaşılır bir dile sahiptir, ama daha önce de belirtildiği gibi ancak samimi ve vicdanlı kimselerin anlayabilecekleri özellikte bir kitaptır. Henüz İslam'la tanışmamış, iman etmemiş herhangi bir insan, açık bir kalple, ön yargısız ve samimi olarak yaklaştığında, taşıdığı bu mümin vasıfları nedeniyle Kuran'ın Allah'ın sözü olduğunu vicdanıyla fark edecektir. Zira, gerek üslubundaki heybet, mükemmellik ve sadelik, gerekse içerdiği üstün ilim ve hikmetle Kuran'ın bir insan sözü olmadığını, ilahi bir Kitap olduğunu her vicdanlı kişi kabul eder. Bu vicdanlı kişi iman edip saygı ve samimiyet ile yaklaştığı takdirde ise Kuran'ın hikmetli manaları kendisine açılmaya başlar.

Kuran kendisine samimi, tevazulu bir kalple yaklaşan kişi için bir hidayet rehberi olduğu gibi, art niyetle, düşmanca yaklaşanlar için de bir sapma vesilesidir. Etraftan duyduğu yanlış bilgiler, çarpık yorumlar, dogmalar, yalanlar ve ön yargılar ile birlikte kendi prensiplerini, dünya görüşünü ve yaşam felsefesini de ölçü alarak Kuran'ı taraflı bir biçimde değerlendirmek isteyen bir kimse, elbette ki ne Kuran'ı anlayabilir ne de ondan istifade edebilir. Tam aksine, Kuran böyle bir kimsenin sapkınlığının ve şaşkınlığının artmasına vesile olabilir. Söz konusu kişi Kuran'ı anlayamadığı gibi, Kuran hakkında akılsız ve mantıksız itirazlar getirip, çarpık ve saçma yorumlar yapabilir. Allah'ın, "**Oysa o (Kuran), zalimlere kayıplardan başkasını artırmaz**" (İsra Suresi, 82) ayetiyle haber verdiği gibi Kuran'dan ve imandan uzaklaşır.

Müteşabih ayetlerle muhkem ayetleri karıştırmak

Kuran'daki hükümler, iman edenler tarafından rahatlıkla anlaşılabilir ve uygulanabilir biçimde açık ve sade bir üslupla anlatılmıştır. Bunlara muhkem ayetler adı verilir. Muhkem ayetler, Kuran'ın deyişiyle "Kitabın anası" yani temelidir. Muhkem ayetler dışında Kuran'ın bir de müteşabih ayetleri vardır. Müteşabih ayetler, çeşitli teşbih ve benzetmeli anlatımlar içeren ayetlerdir. Müteşabih ayetler, Kuran hakkında bilgisi olmayan ya da art niyetli kişiler tarafından tamamen çarpıtılıp, olmadık manalarda yorumlanabilmektedirler. Bu durum Kuran'da şöyle açıklanır:

Sana Kitabı indiren O'dur. O'ndan, Kitabın anası olan bir kısım ayetler muhkem'dir; diğerleri ise müteşabihtir. Kalplerinde bir kayma olanlar, fitne çıkarmak ve olmadık yorumlarını yapmak için ondan müteşabih olanına uyarlar. Oysa onun tevilini Allah'tan başkası bilmez. İlimde derinleşenler ise: "Biz ona inandık, tümü Rabbimizin katındadır" derler. Temiz akıl sahiplerinden başkası öğüt alıp-düşünmez. (Al-i İmran Suresi, 7)

Müteşabih ayetlerin anlamları Allah katındadır. Bu anlamlar dışında yapılan yorumlar ise ayetin anlamını kesinlikle yansıtmazlar. Tarih boyunca Kuran'daki müteşabih ayetleri çeşitli çarpık amaçları ve beklentileri doğrultusunda yorumlayan sapkın kişi, mezhep ve akımlar çıkmıştır. Bunun fitne olduğu ve ancak kalplerinde kayma olan yani doğru yoldan sapan, imandan çıkan kimselerin bu yola başvurdukları ayette haber verilmiştir.

Ayrıca görüldüğü gibi ayette, müteşabih ayetlerin yorumunu ancak Allah'ın bildiği de belirtilmiştir. Allah dilediğine bu ayetlerin yorumuyla ilgili ilmi verebilir. Ancak iman edenler

kendilerine ilmi gelmeyen müteşabih ayetlerin tümüne inanırlar, kalplerinde eğrilik olanların ve fitne çıkarıcıların yaptıkları gibi ayetler hakkında sapkın yorumlar getirmeye tevessül etmezler.

Kuran'ı yorumlama tekniğini bilmemek

Kuran insanlar için gereken her türlü bilgiyi içinde barındıran mucizevi bir kitaptır. Bu da Kuran'daki sonsuz İlahi hikmetten kaynaklanır. Belirli sayıdaki ayetlerin içine sınırsız bir ilim, üstün bir hikmetle yerleştirilmiştir. Ayetler kendi içlerinde zahiri, batını, içiçe geçmiş ve katlanmış pek çok anlam içerdikleri gibi ayetlerin birbirleri arasındaki bağlantılardan da sayısız anlamlar çıkar. Kimi zaman tek bir ayetin açıklaması bile müstakil bir kitap konusu olabilir. Bu sebeple, Kuran'ı yorumlamak için herşeyden önce Kuran'ın geneline hakim olmak şarttır.

Ayetleri doğru yorumlayabilmek, orada asıl kastedilen manayı anlayabilmek için, Kuran'ın geneline hakim olmanın yanı sıra, çeşitli teknikleri de bilmek gereklidir. Bu tekniklerin en önemlilerinden biri ayeti Kuran'da bulunduğu yere göre değerlendirmektir. Kuran'da çoğu zaman bir ayetin anlamı o ayetin içinde geçtiği konu bütünlüğünden anlaşılır. Ayetin gelişi ve devamındaki ayetler o ayetteki anlamın net olarak anlaşılmasını sağlar. Bu durum İslami literatürde, ayetin "siyak ve sibakı" yani "gelişi ve gidişi" olarak adlandırılır. Bu nedenle, pek çok ayeti bulunduğu yerden ayırarak, başını sonunu dikkate almadan, yalnızca içinde geçen kelimelere göre yorumlamaya kalkmak çok yanlış anlamlar çıkmasına sebep olabilir.

Pek çok dönemde, bazen cehalet sonucu bazense maksatlı olarak, ayetlerin bu şekilde hatalı tefsir edilmesi, Kuran'ın yanlış anlaşılmasına ve Kuran hakkında art niyetli çevreler ta-

rafından çeşitli iftiraların ortaya atılmasına yol açmıştır.

Bir diğer önemli teknik de ayetlerde geçen kelimelerin anlamlarını yine ayetleri esas alarak tespit etmektir. Pek çok kelime Kuran'da özel anlamlarda kullanılır. Kuran'ın belli bir yerinde kullanılan bir tabirin hangi anlamda kullanıldığı çoğu zaman o tabirin Kuran'ın başka bir yerinde kullanılma şekline anlaşılar. Kimi zaman bir kelimenin birden fazla anlamı olabilir. Böyle bir kelimenin, ayette hangi anlamda kullanıldığı, o kelimenin Kuran'ın başka yerlerinde hangi anlamda kullanılmış olduğundan anlaşılar. Yoksa sözlüğü açıp da Kuran'da gördüğü her kelimeyi ilk manasıyla ele almak çok yanlış, hatta bazen tam tersi anlam ve yorumlar çıkarmaya sebep olabilir. Bundan da anlaşıldığı gibi, Kuran kendi kendini açıklayan bir kitaptır. Bir ayetin tefsiri, açıklaması bazen bir başka ayetin veya birkaç ayetin anlamında saklı olabilir.

Ayetleri doğru yorumlamanın önemli şartlarından biri de Kuran'ın ruhunu kavramış olmaktır. Kuran'ın ruhunu kavrayabilmek için de Kuran'ın geneline hakim olmak gereklidir. Allah'ın sonsuz merhamet, şefkat ve adaletinin Kuran'ın pek çok ayetindeki tecellisi (yansıması) görülüp anlaşılmalı ve Kuran'ın geneli bu bakış açısına göre değerlendirilmelidir.

Kuran ilahi bir Kitap olduğu için elbette diğer kitaplara benzemez ve onlarla kıyaslanamaz da... Kuran'ın kendine has özel bir üslubu vardır. Kuran'ı -özelikle de Kuran'ın müteşabih ayetlerini- doğru ve gereği gibi yorumlayabilmek için aynı zamanda Kuran'ın genel üslubunu, temel ruhunu hakkıyla kavramış olmak gereklidir. Kuran'ın ruhuna uygun bir bakış açısına sahip olmak Allah'ın Kuran'la bildirdiği çeşitli ilimleri gereği gibi anlayabilmek için önemli bir şarttır.

Arapça bilmemek

Allah, Kuran'ı Arapça bir kitap olarak indirdiğini bildirir. Elbette Türkçe ve diğer yabancı dillere yapılan çevirileri de Kuran'ın temel mesajını anlamak, Allah'ı gereği gibi tanımak, imani esasları, ibadetlerin temel hususlarını öğrenmek, öğüt alıp tefekkür etmek için yeterlidir. Ancak bu çeviriler, hiçbir zaman Kuran'ın aslı ile birebir aynı olmaz. Kelime kelime yapılan bir Kuran çevirisinde dahi pek çok eksiklik ve anlam kaybı olması kaçınılmazdır. Çünkü Arapça'daki pek çok kelimenin, dilbilgisi açısından cümle yapısının başka bir dile birebir çevirisini yapmak mümkün değildir. Dolayısıyla, "meal" adı verilen Kuran tercümelemleri orijinal ayetlerin tam anlamlarını karşılayamaz ancak yakın ve genel bir anlam aktarılmasına yardımcı olurlar.

Bu nedenlerden dolayı, Kuran'da yer alan pek çok inceliğin anlaşılması ancak orijinal dilinde incelenmesiyle mümkündür. Dolayısıyla Kuran'ın her ayetini, herhangi bir dildeki mealinin karşılığına bakarak yorumlamak her zaman isabetli sonuç vermeyeceği gibi, çarpık yorumlamalara da sebep olabilir. Meallerde tek ya da yakın anlamları kullanılan kelimelerin Arapçadaki orijinal ve farklı anlamlarını bilmemek, o ayeti gereği gibi anlayamamaya ya da bütünüyle yanlış ve zıt anlamlar çıkarmaya yol açabilir.

Az önce de bahsettiğimiz gibi, Kuran'ın yabancı bir dile tam anlamıyla her ayetinin birebir, kelime kelime çevrilmesi teknik olarak mümkün değildir. Fakat ayetlerin açıklamaları, tefsirleri, yorumlamaları elbette yabancı bir dilde olabilir ve bu açıklamalardan Kuran'ı anlamak, ayetlerin yorumlarını öğrenmek mümkündür.

Arapça dünyanın en köklü ve zengin dillerinden biridir. Çok üstün bir anlatım tekniği ve kelime dağarcığı vardır. An-

cak bu durumu çarpıtarak, Kuran'ı Araplara indirilmiş bir kitap, Arapları seçilmiş bir kavim olarak göstermeye çalışmak da Kuran'ın bütününe aykırı bir yorum olacaktır. Çünkü Kuran'da, insanların üstünlüklerinin ancak Allah korkusu ve Allah'a yakınlık yani takva ile ölçülebileceği, bunlardan başka hiçbir ölçünün geçerliliğinin olmadığı belirtilir. Ayrıca Kuran'ın **"tüm alemlere bir uyarıcı"** olarak indirildiği Furkan Suresi'nin 25. ayetinde haber verilir. Bu tür yorumlar çeşitli zamanlarda Kuran'a ve İslam'a zarar vermek isteyenler tarafından cahil kitleleri etkilemek amacıyla kullanılır. Ancak bu tür safsataların ne derece asılsız ve art niyetli olduğunu anlamak için Kuran'ın kendisini okumak yeterlidir.

Allah katından bir akıl ve anlayış verilmemiş olması

Kuran'ın anlaşılması için Allah katından özel bir akıl, anlayış ve kavrayış verilmiş olması gerektiği, yine bizzat Kuran ayetlerinde belirtilmektedir. Kuran'a hakim olmak, yorumlama tekniklerini bilmek ve Arapça bilgisine sahip olmak Kuran'ı doğru yorumlayabilmek için gereken özelliklerdendir. Fakat tüm bu özelliklere sahip olmakla birlikte Allah'ın anlayış vermemesi, kişinin Kuran'dan hiçbir nasibi olmamasına neden olabilir. Bu nedenle yalnızca teknik birtakım özelliklere sahip olmak Kuran'ı gereği gibi anlayıp yorumlamada yeterli değildir. Tarih, görünürde pek çok ilmi vasa sahip oldukları halde Kuran'ı sapkın bir biçimde yorumlayıp delalete düşenlerin örnekleriyle doludur. Pek çok sapkın dini akımın ve mezhebin kurucuları bu tür alim gibi görünen fakat Allah katından bir akıl ve anlayış verilmemiş kimselerdir. Bunlar hem kendilerinin hem de kendilerine tabi olan cahil ve akılsız kitlelerin İslam'dan uzaklaşmalarına sebep olmuşlardır.

Nitekim Peygamberimiz zamanında, Kuran'ı anlayamayıp inkar eden Mekke müşriklerinin durumu, Kuran'ı anlamak için yalnızca Arapça bilmenin yeterli olmadığına da somut bir göstergesidir.

Allah katından bir anlayış verilmesinin birinci şartı Allah korkusu ve samimiyettir. Heva ve hevese tabi olmak ise bu anlayışın kazanılmasını engeller... Bu nedenle, Kuran'a olumsuz bir ruh haliyle, Allah'ın beğenmediği bir niyet ve bakış açısıyla yaklaşılmaması Kuran'ı yanlış anlamaya ve yorumlamaya yol açar. Heva ve hevesine uymak kişinin aklının kapanmasına neden olacağı için böyle bir kişinin Kuran'ın sırlarını, inceliklerini, derinliklerini kavraması düşünülemez. Heva ve hevesine tabi olan kişi, akletme kabiliyetine sahip olmadığından ayetleri kaba ve yüzeysel bir bakış açısıyla yorumlar, Kuran'daki İlahi hikmetleri göremez.

Ayrıca hevasına uyan kişi Kuran'ı da kendi nefsinin isteklerine ve çıkarlarına uygun biçimde yorumlamak isteyeceğinden, ayetlerden Allah'ın kastettiği anlamları anlaması mümkün olmaz. Hevasına uyan kişinin aklını kullanamadığı ayetlerde şöyle bildirilmektedir:

Kendi istek ve tutkularını (hevasını) ilah edineni gördün mü? Şimdi ona karşı sen mi vekil olacaksın? Yoksa sen, onların çoğunu (söz) işitir ya da aklını kullanır mı sayıyorsun? Onlar, ancak hayvanlar gibidirler; hayır, onlar yol bakımından daha şaşkın (ve aşağı) dırlar. (Furkan Suresi, 43-44)

Böyle kişiler Kuran'ı anlayamadıkları gibi, normal akla sahip insanların kolaylıkla kavrayabilecekleri konuları dahi anlamakta güçlük çekerler. Ayetlerle ayetler ve ayetlerle olaylar arasındaki bağlantıları kuramazlar. Sonuçta da mantığını kavra-

yamadıkları ayetleri kendilerince çelişkili sanırlar. Akılları tamamen kapanmıştır.

Düşünmemek

Kuran'ı doğru anlamak ve sağlıklı yorumlamak için iyiden iyiye düşünmek ve tefekkür etmek gerektiği Kuran'da bildirilmiştir. Sınırsız bir ilim hazinesi olan Kuran'ı yüzeysel bir gözle ve düşünmeden herhangi bir kitap gibi okumak Kuran'dan gereği gibi istifade edilmesini önleyecektir. Allah Kuran'da insanları sürekli olarak akıllarını kullanmaya, düşünmeye davet eder. Düşünmek, aklını kullanmak, Kuran'ın anlamlarını, inceliklerini, sırlarını ve hikmetlerini görmeye gayret etmek Kuran'ı hakkıyla anlayabilmek için gereklidir. Kuran, insana kendi nefisini, yaratılış amacını, dünyanın gerçek mahiyetini, insanın etrafında olup biten olayların hikmetini ve bunun gibi insanın kendisi ve çevresi ile ilgili pek çok konuyu açıklar. Dolayısıyla insanın ayetlerde açıklanan konular ile kendi nefsi, çevresi ve yaşadığı olaylar arasında gerekli bağlantıları kurarak, bunlar hakkında derin derin düşünerek Kuran'ı anlamaya çalışması gerekir. Ayetlerde Kuran'ın düşünenler için açıklandığı şöyle bildirilmektedir:

Bu, Rabbinin dosdoğru yoludur. Öğüt alıp düşünmesini bilen bir topluluk için ayetleri böyle birer birer açıkladık. (Enam Suresi, 126)

... Düşünen bir topluluk için Biz ayetleri böyle birer birer açıklarız. (Yunus Suresi, 24)

Ayetler düşünen insanlar için açıklandığına göre, düşünmeyen kimseler ayetlerdeki anlamları kavrayamazlar, dolayısıyla düşünmeyen kimseler Kuran'ı anlayamazlar.

Gerçekte insanın kendi içinde ve kendi dışında yaşadığı her olayda alması gereken pek çok mesaj ve ibret vardır. Ku-

ran, insanın bu mesajları nasıl yorumlaması ve bunları yorumladıktan sonra ne şekilde davranması gerektiğini gösteren bir rehberdir. Bu gözle bakıldığında Kuran insanın yaşadığı her anı açıklayan ve düzenleyen bir yol göstericidir.

İnsanın her anını kuşatan ve sonsuz ilim ve hikmet sahibi Allah'ın gönderdiği bu mübarek Kitabı gereği gibi anlamak da elbette aklederek, düşünerek okumakla olur. Zaten, "**(bu Kuran) ayetlerini iyiden iyiye düşünsünler ve temiz akıl sahipleri öğüt alsınlar diye sana indirdiğimiz mübarek bir kitaptır**" (Sad Suresi, 29) ayetiyle Kuran'ın ciddi bir biçimde üzerinde düşünülecek ve öğüt alınacak bir Kitap olduğu haber verilmektedir. Kuran'ı gereği gibi düşünmenin önemi bir başka ayette de şöyle vurgulanır:

Onlar, yine de o sözü (Kuran'ı) gereği gibi düşünmediler mi, yoksa onlara, geçmişteki atalarına gelmeyen bir şey mi geldi? (Müminun Suresi, 68)

Kuran'ı Alemlerin Rabbi olan Allah indirdiği için bu İlahi kitap sınırsız ve üstün bir ilim içerir. Kuran'daki ilim, Allah'ın sıfatlarından yaratılışın hikmetlerine, insan ruhunun inceliklerinden dünyanın, evrenin ve ahiretin gerçeklerine ve sırlarına kadar sayısız konuyu kapsar. Dolayısıyla son derece sade ve öz-lü bir anlatım içinde yer alan bu bilgileri kavramak da ancak derin bir düşünme, açık bir şuur, keskin bir dikkat, samimi bir kalp ve temiz bir vicdan ile olur.

Kibir ve büyüklenme

Kişinin kibirli olması da Kuran'ı anlaması karşısında çok büyük bir engeldir. Çünkü kibirli bir insan kendini herkesten üstün gördüğü için, Kuran'a gereken tevazu ve kulluk bilinci içinde yaklaşamaz. Kuran'daki kendisine kulluğunu, acizliğini,

sahip olduğu herşeyi ve her özelliği Allah'ın verdiğini hatırlatan ayetleri görmeye tahammül edemez. Öğüt almaya, Allah'ın emirlerine karşı boyun eğmeye, yasaklarına itaat etmeye, teslimiyetli davranmaya yanaşamaz. Bunları kibirine ve gururuna yediremez. Tüm bunlardan ötürü de Kuran'ı, kibir ve gurur üzerine kurulu şahsiyeti için bir tehdit olarak görür. Onu yalanlayabilmek için var gücüyle mücadele eder, ayetler hakkında alabildiğine tartışır durur. Büyüklemlerin ayetleri anlayamayacakları Kuran'da haber verilmiştir. Konuyla ilgili ayetlerden birinde şöyle buyrumaktadır:

Yeryüzünde haksız yere büyüklük taslayanları ayetlerimden engelleyeceğim. Onlar her ayeti görseler bile ona inanmazlar; dosdoğru yolu (rüşd yolunu) da görseler, yol olarak benimsemezler, azgınlık yolunu, gördüklerinde ise onu yol olarak benimserler. Bu, onların ayetlerimizi yalanlamaları ve onlardan gafil olmaları dolayısıyladır. (Araf Suresi, 146)

Kibir kendi aklını, kültürünü, bilgisini de herkesten üstün görmeye sebep olur. Dolayısıyla kibirli bir insanın, sahip olduğu akademik kariyer, kültür, bilgi gibi özellikleri, Kuran'dan iyice uzaklaşmasına sebep olur. Bilim adamı veya aydın bir insan olarak görünüp de Kuran hakkında akılsızca iddialar ortaya atanların bu durumu da, kibirin insanları Kuran'ı anlamaktan alıkoyduğunu gösteren bir örnektir. Bu tür kişilerin durumu pek çok ayette tarif edilmektedir:

Şüphesiz, kendilerine gelmiş bulunan hiçbir delil olmaksızın, Allah'ın ayetleri konusunda mücadele edenlere gelince; onların göğüslerinde kendisine ulaşamayacakları bir büyüklük (istegin)den başkası yoktur. Artık sen Allah'a sığın.

**Şüphesiz O hakkıyla işiten, hakkıyla görendir.
(Mümin Suresi, 56)**

Kendisine Allah'ın ayetleri okunurken işitir, sonra müstekbirce (inatla büyüklük taslayarak) sanki işitmemiş gibi ısrar eder. Artık sen onu acı bir azabla müjdele. (Casiye Suresi, 8)

Tüm bunlardan, Kuran'ı doğru anlayabilmek için büyülenmeyen, mütevazı, Allah'a karşı tam teslim olmuş, boyun eğen, Allah'ın sonsuz kudreti karşısında bir hiç olduğunun bilincinde bir yapıya sahip olmak gerektiği anlaşılmaktadır.

Kuran'ı hurafelerle yorumlamaya kalkmak

İnsanların düştüğü en büyük hatalardan biri, kulaktan dolma, babadan dededen duyma, din adına uydurulmuş birtakım uydurma sözler ve hurafelerle Kuran'ı yorumlamaya kalkmalarıdır.

Bu tarz insanlar gerçekte Kuran'a değil, atalarından kendilerine miras kalan geleneksel bir dine uyarlar, Kuran'ı da bu çarpık dinlerine uydurmaya çalışırlar. Bunların çarpık mantıkları Kuran'da şöyle tarif edilmiştir:

"Ne zaman onlara: "Allah'ın indirdiklerine uyun" denilse, onlar: "Hayır, biz, atalarımızı üzerinde bulduğumuz şeye uyarız derler. Ya atalarının akli bir şeye ermez ve doğru yolu da bulamamış idiyeler? " (Bakara Suresi, 170)

Toplumun cahil kesimlerinde oldukça yaygın olan bu çarpık din anlayışı Kuran'ın gösterdiği modelden tamamen farklı ve zıt bir din modeli ortaya koyar. İslam adına ortaya atılan ve yaygın olarak uygulanan bu modelin Kuran'da tarif edilen din, ahlak anlayışı ve yaşam biçimiyle hiçbir ilgisi yoktur. Bu sapkın din modelinde Kuran değil, gelenek ve hurafeler esas alınır.

Kuran ise, bu çarpık dine adapte edilmeye, ayetler, gelenek ve hurafelere göre yorumlanmaya çalışılır. Elbette Kuran'ın hiçbir biçimde bu safsatalara göre yorumlanması mümkün değildir. Fakat, yine Kuran'da bildirildiği üzere **"ayetlere karşı dil eğip bükülerek"** yapılan bu çarpıtmalar Kuran'dan bütünüyle uzaklaşılmasına neden olur.

Bu yapıdaki insanların kitaplarında Kuran'la hiçbir biçimde bağdaşmayan, Kuran'a tamamen aykırı fikirler, yorumlar, hükümler ve uygulamalar güya Kuran kaynaklıymış gibi gösterilmeye çalışılır. Ancak bu asılsız iddialara hiçbir mantıklı açıklama getirilemez. Yapılmaya çalışılan bazı zorlama izahların da ne kadar mantıksız ve gülünç olduğunu akıl ve şuur sahibi olan herkes rahatlıkla görür. Kuran'ı sapkın din anlayışlarına uydurmanın mümkün olmadığını kendileri de farkında olan bu batıl dinin otoriteleri, çareyi insanları Kuran'dan uzaklaştırmakta bulurlar. Çünkü Kuran'ın açık bir şuur ve hür bir vicdanla okunması bu çarpık dinin iç yüzünün, sapkınlığının ortaya çıkmasına sebep olacaktır. Kendi düzenlerini ve çıkarlarını kurdukları çarpık din üzerine inşa etmiş, bunu kendileri için makam-mevki aracı yapmış olan bu dinin ileri gelenleri, bunun sonucunda konum ve itibarlarını kaybedeceklerdir.

Bilgisizce yapılmış yorumlarla insanları saptırmaya çalışan, Allah'ın ayetlerini kavrama yeteneğinden uzak insanların durumu Kuran'da şöyle haber verilmiştir:

İnsanlardan öyleleri vardır ki, bilgisizce Allah'ın yolundan saptırmak ve onu bir eğlence konusu edinmek için sözün 'boş ve amaçsız olanını' satın alırlar. İşte onlar için aşağılatıcı bir azab vardır. Ona ayetlerimiz okunduğunda, sanki işitmiyormuş ve kulaklarında bir ağırlık varmış gibi, büyüklük taslayarak (müstekbirce) sırtını çevir-

**rir. Artık sen ona acı bir azap ile müjde ver.
(Rum Suresi, 6-7)**

Elbette ki böyle çarpık bir niyet ve anlayışa sahip olanların ve bunlara körü körüne tabi olan cahil kitlelerin Kuran'a bakış açıları, yaklaşımları da aynı derecede çarpık olacaktır. Kuran'ı en olmadık biçimlerde yorumlayacak, gerçek müminlerin açık ve net bir biçimde anladıkları ayetlere olmadık çarpık anlamlar yüklemeye çalışacaklardır. Bu suretle kendi sapkın dinlerini Kuran'a dayandırmaya çalışacaklardır.

Bu tür sapkın akımlar kendi mensuplarını hem dünyada hem de ahirette kayba uğrattılar. Aynı zamanda da din hakkında yeterli bilgisi olmayanların İslam'dan uzaklaşmalarına, dinden soğumalarına neden olur ve Allah'a yakınlaşmalarını engellerler. Kendileri gibi cahil bir kısım kitleyi de kendi saflarına katarak gerçek din karşısında en büyük fitne ve tehlikeyi oluştururlar. Ne var ki hak her zaman batıla üstün gelecektir ve Kuran'ın müjdesiyle **"batıl yok olmaya mahkumdur"**. Bu, onun kaderidir ve kaderine karşı gelmesi mümkün değildir. Apaçık olan Kuran ortadadır ve ona samimi bir biçimde, Allah'ın kendisine en doğru yolu göstermesi niyetiyle sarılan herkes Allah'ın izniyle gerçek dinini öğrenecek, Allah'ın kurtuluş yollarına erişecek, Allah'ın rahmetine dahil olacaktır. Ayetlerde şöyle buyrulmaktadır:

Dinde zorlama (ve baskı) yoktur. Şüphesiz, doğruluk (rüşd) sapıklıktan apaçık ayrılmıştır. Artık kim tağutu tanımayıp Allah'a inanırsa, o, sapa-sağlam bir kulpa yapışmıştır; bunun kopması yoktur. Allah, işitendir, bilendir. Allah, iman edenlerin velisi (dostu ve destekçisi)dir. Onları karanlıklardan nura çıkarır; inkar edenlerin velileri ise tağut'tur. Onları nurdan karanlıklara çı-

karırlar. İşte onlar, ateşin halkıdır, onda süresiz kalacaklardır. (Bakara Suresi, 256-257)

Kuran'ın bilimsel ayetlerini kavrayamamak

Kuran'da pek çok bilimsel gerçeğe açık ya da dolaylı olarak işaret edilir. Evrenin meydana gelişinden insanın yaratılış aşamalarına, yağmurun oluşumundan kıtaların hareketine kadar birçok konudan Kuran'da, Allah'ın yaratmasındaki üstünlüğün ve eşsizliğin örneği olarak bahsedilir. Ancak Kuran elbette bir bilim kitabı değildir. Kuran'da çoğu zaman açık ve net bir üslupla bahsedilen bilimsel konular zaman zaman da benzetmeler, işaretler, örtülü anlatımlarla ele alınır. Bilimsel konular ve gelişmeleri hakkında fazla bilgisi ve alt yapısı olmayan, ince bir kavrayıştan uzak bazı ön yargılı kimseler ise bu tür ayetlerin hikmetini kavrayamadıklarından kendilerince Kuran'a birtakım itirazlar getirirler.

Oysa bugün 21. yüzyıl insanı, Kuran'da işaret edilen birçok bilimsel gerçeğin, en son teknolojinin gözlem, deney ve verileriyle mucizevi bir biçimde doğrulandığına şahit olmuştur. Öyle ki geçersizlikleri daha son iki asırda anlaşılan hurafeler yüzlerce yıldır bilim dünyasına hakim iken, Kuran'da, 1400 yıl öncesinden günümüzde tespit edilmiş ve kanıtlanmış bilimsel gerçeklere dikkat çekilmişti.

Büyük Patlama, evrenin genişlemesi, zamanın göreceli oluşu, kıtaların hareket etmesi, vs. gibi pek çok bilimsel konu, daha Kuran'ın indirildiği 1400 yıl öncesinden haber verilmiştir. (Detaylı bilgi için bkz. Kuran Mucizeleri, Harun Yahya) Bu bilimsel ayetlerin sırrı yüzyıllar boyu bunları okuyan Müslümanlar için gizli kalmıştır. Fakat Müslümanlar Kuran'ın Allah'tan gelen bir hak olduğuna hiçbir kuşkuyla kapılmadan inandıkları için henüz açıklamasını bilmedikleri bu ayetlerin de hak oldu-

ğuna ve pek çok sır ve hikmet içerdiğine iman etmişlerdir. Yani aklını kullanan ve derin düşünme yeteneğine sahip olan insanlar için her ayet, Allah'ın sonsuz ilminin bir parçasıdır. Yalnızca henüz sırrı açılmamış, yorumu insanlara bildirilmemiştir. Bu tür ayetler müminler için bir şevk ve heyecan kaynağı olur. Allah'ın sonsuz ilmiyle herşeyi kuşatıp sardığını hissetmelerini sağlar.

Mevcut bilim ve teknoloji düzeyiyle henüz açıklanmamış ayetleri itiraz konusu yapmak ise art niyetli kimselerin bir özelliğidir. Kuran'da bu kişilerden şöyle söz edilir:

Nihayet geldikleri zaman, (Allah) der ki: "Siz benim ayetlerimi, bilgi bakımından kavramadığınız halde yalanladınız mı? Yoksa ne yapıyordunuz?" (Neml Suresi, 84)

Kuran'a ön yargı ile yaklaşan böyle bir kimsenin, amacı zaten kendince Kuran'da çelişki aramak olduğundan, o anda akıllı ermediği, bilgisi yetmediği herhangi bir ayeti Kuran'ın açmazı zanneder. Oysa Kuran'da, indirildiğinden beri yüzlerce yıldır anlamı gizlenmiş ve ancak günümüzde anlaşılabilir bilimsel ayetler olduğu gibi, daha ileriki tarihlerde anlaşılacak, bugün henüz anlamı açığa çıkmamış bilimsel ayetler de olabilir. Örneğin Kuran'da madde ve koku naklinin olabileceğine işaret edilmektedir. Bugünün teknolojisiyle henüz mümkün olmasa da bu iki konu, bilim-kurgunun gündeminde, geleceğin teknolojisi olarak çoktan yerini almıştır.

İçinde yaşadığı düzenin yanlış ölçülerine göre Kuran'ı yorumlamak

Bir kısım insanlar da içinde yaşadıkları zaman ve toplumun şartlarını kendilerine ölçü alır ve çoğunluğun kabul edip uyguladığı kuralları mutlak doğru sanarak Kuran'ı değerlendirmeye

kalkarlar. Bu tür kimseler Kuran'a itiraz getirmeye kalkışanların zeka ve kültürel seviye bakımından en alt, ancak en kalabalık kesimini oluşturur. Bunlara, her türlü meslek grubunda ve sosyal çevrede rastlamak mümkündür. Fazla düşünmeyen, herhangi bir dünya görüşü olmayan bu insanlar gününü gün etmeye ya da hayatını kazanmaya çalışan geniş bir kesimi oluştururlar. Küçük hesaplar, basit zevkler ve çıkarlar peşinde koştuklarından, Kuran'ı çıkar ve zevklerini engelleyecek, keyiflerini kaçırarak, sözde özgürlüklerini kısıtlayacak, basit yaşam ve beklentilerini değiştirecek, alışılmış kurulu düzenlerini bozacak bir tehlike olarak algılar ve ilkel mantıklarla Allah'ın ayetlerine karşı çıkmaya çalışırlar.

Bu kesimin mensupları Kuran ya da din hakkında, genellikle kendileri düşünüp bulmadıkları fakat sağdan soldan duyup benimsedikleri klasik kalıpları öne sürerler. Çoğunlukla, "21. yüzyılda...", "bu devirde...", "uzay çağında...", "batıda..." vs. gibi kalıplarla başlayan cümleler kurarak Kuran hakkında akılsız ve cahilce yorumlar yaparlar.

Günümüzün hayat şartları ile Kuran'ın getirdiği yaşam modelinin uyuşmadığını öne sürerek Kuran'ın hükümleri hakkında gerçek dışı çarpık yorumlar yaparlar. Örneğin, günlük yaşam temposuyla oruç tutmanın, günümüz ekonomi anlayışıyla faizin haram olmasının, modern kadın-erkek ilişkileri ile zinanın yasaklanmasının bağdaşmadığını öne sürerek Kuran'ın hükümlerini kendilerince eleştirmeye kalkarlar.

Kuran'da belirtilen ibadetler, hükümler, yasaklar hakkında cahilce ve yüzeysel mantıklar kullanırlar. Hikmetlerini anlamadıkları hükümler, anlamlarını kavramadıkları ayetler hakkında akılsızca tartışmalar açar ve hiçbir tutarlı mantık içermeyen iddialarını ateşli biçimde savunurlar. Zaten mantıklı, tutarlı olmaktan değil çoğunluğun iddialarını savunuyor olmaktan cesa-

ret alır, şevk bulurlar.

"Hayatın gerçekleri" adını koydukları toplum genelinin yaşam tarzı ve dünya görüşünü mutlak doğru kabul eder ve bunları ölçü alarak kendilerince Kuran'da hata veya eksik aramaya kalkışır. Oysa ölçü aldıkları bu kavramların ne bilimsel ne de mantıksal hiçbir değeri yoktur. Mutlak doğrular, hayatın gerçekleri, asrın gerekleri zannettikleri kavramlar, topluluk psikolojisiyle birbirlerini avuttukları, kendi kendilerini kandırdıkları içi boş kuruntulardır.

Bütün gücünü çoğunluk olmaktan alan, çoğunluğa uymakla doğru yolda olduğunu sanan bu bilinçsiz kesimin gerçekte ne kadar sapkın bir yolda olduğu Kuran'da bize şöyle haber verilmektedir:

Yeryüzünde olanların çoğunluğuna uyacak olursan, seni Allah'ın yolundan şaşırtıp-saptırırlar. Onlar ancak zanna uyarlar ve onlar ancak 'zan ve tahminle yalan söylerler.' (Enam Suresi, 116)

KURAN'I YANLIŞ YORUMLAMA ÖRNEKLERİ

"Domuz eti bugünkü sağlık koşullarında yenebilir" iddiası

Domuz etinin Kuran indirildiği dönemde yenmesinin sağlığa zararlı pek çok yönleri olduğu gibi bugün de yenmesinin sağlığa zararlı olan çeşitli yönleri vardır. Bir kere domuz, her ne kadar temiz çiftliklerde, bakımlı ortamlarda yetiştirilirse yetiştirilsin, kendi pisliğini yiyen bir hayvandır. Gerek pislikle beslenmesi gerekse biyolojik yapısı nedeniyle domuzun bünyesi diğer hayvanlara oranla çok fazla miktarlarda antikor üretir. Yine domuzun vücudunda diğer hayvanlara ve insana oranla çok yüksek dozda büyüme hormonu üretilir. Doğal olarak bu yüksek dozdaki antikorlar ve büyüme hormonu dolaşım yoluyla domuzun kas dokusuna da geçer ve orada birikir. Bunun yanı sıra domuz eti çok yüksek oranlarda kolesterol ve lipid içerir. Bunların sonucunda tüm bu aşırı düzeydeki antikorlar, hormonlar, kolesterol ve lipidlerle yüklü olan domuz etinin insan sağlığı açısından önemli bir tehdit olduğu bilimsel olarak kanıtlanmıştır.

Bugün domuz etinin yoğun olarak tüketildiği ABD, Almanya gibi ülkelerin nüfuslarının önemli bir bölümünü oluşturan normalin çok ötesinde aşırı şişman kimselerin varlığı, artık alışılmış bir manzara olmuştur. Domuz etine dayalı bir beslenme sonucunda aşırı büyüme hormonuna maruz kalan insan

bünyesi önce aşırı kilo toplamakta, sonra da vücut deformasyonlara, şekil bozukluklarına uğramaktadır.

Bunların dışında domuz etindeki sağlığa zararlı maddelerden biri de "trişin" mikrobudur. İnsan vücuduna girdiğinde doğrudan kalp kaslarına yerleşerek ölümcül tehlike oluşturan trişin mikrobuna domuz etinde sıklıkla rastlanmaktadır. Günümüz teknolojisiyle trişinli domuzları teknik olarak tespit etmek mümkünse de önceki asırlarda böyle bir yöntem bilinmiyordu. Bu nedenle domuz eti yiyen herkes için trişin mikrobunu kapma ve ölümlerle karşı karşıya kalma riski vardı.

Görüldüğü gibi tüm bu sebepler domuz etinin Müslümanlara yasaklanmasının ne kadar çok hikmeti olduğunu göstermektedir. Her koşulda sağlığa zararlı etkilerini sürdüren, denetimsiz üretilmesi halinde ise ölümcül bile olabilen domuz etinin yenmesi yasaklanarak böyle bir tehlikeye karşı en başından köklü ve keskin bir önlem alınmıştır.

Ne var ki burada çok önemli bir noktayı hatırlatmakta fayda vardır. Bir şeyin haram kılınması için mutlaka sağlığa ya da insanlığa zararlı olması gerekmez. Bu konu pek çok kimsenin dikkatinden kaçan, art niyetlilerin de kişilerin bilgisizliklerinden faydalanarak, bununla akıl karıştırmayı denedikleri bir konudur. Yani, "bunun ne sakıncası var da, şunun ne zararı var da Kuran yasaklıyor" şeklindeki, düşünüp akledilmeden ortaya atılan cahilce iddialar gerçekte Kuran'ın hükümlerindeki hikmet ve amaçtan habersiz olmaktan kaynaklanmaktadır. Akledemeyen kişiler konuları dar ve sınırlı kalıplar içinde algılamaya çalıştıklarından, daha geniş dairede yer alan hikmetleri ve bunların mantıklarını kavrayamazlar.

Allah çok daha farklı nedenlerle de herhangi bir şeyi insanlara yasaklayabilir. İnsanları denemek için, Kendisinden gerçekten korkan ve Kendisine samimi olarak itaat edenlerin an-

laşılması, sahtekarların da ortaya çıkması için zararı olmayan bir şey de yasaklanabilir. Ceza ve ibret kastıyla ya da nimetlerin kıymetinin hatırlanması ve şükre vesile olması için de bir konuda yasak konabilir.

Allah Kuran'da, Kendisinden başkası adına kesilmiş hayvanı yemeyi de haram kıldığını şöyle belirtmiştir:

O, size ölüyü (leşi)- kanı, domuz etini ve Allah'tan başkası adına kesilmiş olan (hayvan)ı kesin olarak haram kıldı. Fakat kim kaçınılmaz olarak muhtaç kalırsa, taşkınlık yapmamak ve haddi aşmamak şartıyla ona bir günah yoktur. Gerçekten Allah, bağışlayandır, esirgeyendir. (Bakara Suresi, 173)

Allah'tan başkası adına kesilmeyen hayvanın yenmesinde sağlık yönünden bir sakınca olmadığı açıktır. Aynı otlakta büyüyen iki sığırdan biri Allah adına kesilirse yenmesi helal, diğeri Allah'tan başkası adına kesilirse yenmesi haram olur. Bu hükmün bir hikmeti de insanlar için bir deneme vesilesi olmasıdır.

Kuran'da önceki dönemlerde Yahudilere konulan, "Cumartesi günü iş yapma yasağı"nın da onların imtihanı için olduğu ise şöyle bildirilmektedir:

Bir de onlara deniz kıyısındaki şehri(n uğradığı sonucu) sor. Hani onlar Cumartesi (yasağını çiğneyerek) haddi aşmışlardı. 'Cumartesi günü iş yapma yasağına uyduklarında', balıkları onlara açıktan akın akın geliyor, 'cumartesi günü iş yapma yasağına uymadıklarında' ise, gelmiyorlardı. İşte biz, fıska sapmaları dolayısıyla onları böyle imtihan ediyorduk. (Araf Suresi, 163)

Oysa bir dönem Yahudilere yasaklanan Cumartesi günü iş

yapmak, Kuran'da Müslümanlara yasaklanmamıştır. Bu da, ya-
sağın herhangi bir toplumsal sakıncadan ya da özellikle o gün
şehre akın eden balıkların sağlığa zararlı olmasından ötürü de-
ğil, deneme kastıyla konulduğunu göstermektedir. Nitekim,
söz konusu kavmin yasağı çiğneyerek imtihanı kaybettikleri de
ayette belirtilmiştir. Böyle bir yasakla o kavmin insanların
imanlarındaki samimiyetsizlik ve Allah'tan gereği gibi korkup
sakınmadıkları ortaya çıkmıştır.

Kuran'da müminler için konulan bir yasak da benzer bir
hikmet, bir deneme amacı taşımaktadır:

Ey iman edenler, Allah görünmezlikte (gaybte) kendisinden kimin korktuğunu ortaya çıkarmak için ellerinizin ve mızraklarınızın erişeceği avdan bir şeyle andolsun sizi deneyecektir. Artık kim bundan sonra haddi aşarsa, onun için acı bir azab vardır. Ey iman edenler, siz ihramlıyken avı öldürmeyin. Sizden kim onu kasıtlı olarak (taammüden) öldürürse, cezası, hayvandan öldürdüğünün bir benzeridir. Buna da, Kabe'ye ulaşmış bir kurbanlık olarak içinizden adalet sahibi iki kişi hükmedecektir. Veya yoksulları doyurmak veya onun dengi oruç tutmak olan bir kefarete vardır. Böylelikle işlediğinin vebalini tadmış olsun. Allah geçmişte olanı bağışladı. Ama kim tekrarlarsa, Allah ondan öç alacaktır. Allah üstün ve güçlü olandır, öç sahibidir. Deniz avı ve onu yemek size ve (yeryüzünde) dolaşanlara bir yarar olarak helal kılındı. İhramlı olduğunuz sürece kara avı ise size haram kılınmıştır. O'na (götürülüp) toplanacağınız Allah'tan korkup-sakının. (Maide Suresi, 94-96)

Ayette bu yasağın hikmeti açıkça belirtilmiştir: **"Allah görünmezlikte Kendisinden kimin korktuğunu ortaya çıkarmak için..."** Ellerin ve mızrakların bu ava rahatlıkla erişebilmesi de bu imtihanın bir parçasıdır.

Kavimlere getirilen İlahi yasakların bir diğer hikmeti de onların tavır ve davranışlarındaki bozukluk, sapkınlık nedeniyle cezalandırılmaları ve tevbe edip doğru yola dönmelerinin sağlanmasıdır. Geçmiş dönemlerde Yahudilere konulan bazı yasaklar da bunun bir örneğidir:

Yahudi olanlara her tırnaklı (hayvanı) haram kıldık. Sığırlardan ve koyunlardan, sırtlarına veya bağırsaklarına yapışan veya kemiğe karışanlar dışında iç yağlarını da onlara haram kıldık. 'Azgınlık ve hakka tecavüzde bulunmaları' nedeniyle onları böyle cezalandırdık. Biz şüphesiz doğru olanlarız. (Enam Suresi, 146)

Buraya kadar anlaşılacağı gibi Allah'ın haram kıldığı şeylerin yasaklanmasında pek çok hikmet ve amaç bulunur. Bu hikmeti yalnızca yasaklanan şeyin zararlı ya da sağlıksız olmasıyla kısıtlamak Kuran'ı gereği gibi bilip anlamamaktan, düşünmemekten kaynaklanır.

Domuz etinin yasaklanmasının da birden fazla hikmeti vardır. İçinde yaşadığımız asra değin domuz etinin insan sağlığını doğrudan tehdit eden zararları olduğunda kuşku yoktur. Bugünkü tıbbi cihazlarla, biyolojik testlerle somut biçimde ortaya konmuş bu zarara karşı, daha kimsenin mikrop, bakteri, trişin, hormon, antikor gibi kavramlardan haberi olmadığı 14. yüzyılda indirilen Kuran'da kesin önlem alınması da aynı zamanda Kuran'ın mucizelerindendir. Bugün de domuz üretiminde alınan her türlü önlem ve denetime rağmen, domuz etinin fizyolojik olarak insan vücuduna uygun bir besin türü

olmadığı, insan sağlığına kesin zararı olan bir et çeşidi olduğu bilinmektedir. Buna rağmen üretiminin kolaylığı ve maliyetinin düşüklüğü nedeniyle dünya çapında yaygın olarak tüketilmektedir. Aslında, dikkat edildiğinde domuz üretiminin bu derece cazip olmasının, geçmişte Yahudilere çalışma yasağı olan Cumartesi günü balıkların akın etmesinden farkı yoktur. Yeryüzünde kuzu, koyun, tavuk, sığır eti, sayısız kuş çeşidi, av hayvanı ve daha pek çok türde yenebilecek, son derece lezzetli hayvan eti dururken Allah'ın haram kıldığı domuz etine tamah etmenin maksatlı bir tutum olacağı açıktır.

Kuran'da belirtilen gerekçeler dışında her ne suretle olursa olsun domuz etini yemek Kuran'ın geçerli olduğu kıyamete kadar haramdır. Bundan 100 yıl sonra, bütünüyle zararsız bir hale getirilse dahi, domuz eti yememek yine müminler için bir ibadet vesilesi olacaktır. O zaman da bunu yiyip yememek yine inkar eden akılsızlar için bir fitne -deneme konusu- olacaktır.

Kıssaların masal sanılması

Kuran'ın üslubunun en önemli özelliklerinden biri de çeşitli konuların örnek ve benzetmelerle açıklanmasıdır. Bu örnek ve benzetmeler de çoğunlukla önceden gelmiş peygamberlerin, veya elçilerin hayatlarından, ya da Kuran'ın indirilmesinden önce yaşanmış çeşitli olaylardan aktarılan bilgiler içinde geçer. Dolayısıyla Kuran'da yer alan bu tür kıssalar insanlar için pek çok ibret, örnek, işaret ve mesajlar taşırlar.

Bu İlahi hikmeti kavrayamayan kimselerin, her devirde aynı olan ve Kuran hakkındaki cehaletlerini sergileyen sözleri Kuran'da şöyle haber verilmektedir:

Ayetlerimiz onlara okunduğu zaman; "İşittik" dediler. "İstesek, biz de bunun bir benzerini söy-

leyebiliriz. Bu, eskilerin efsanelerinden başkası değildir." (Enfal Suresi, 31)

Onlara "Rabbiniz ne indirdi?" dendiğinde, "Eskilerin masalları" dediler. (Nahl Suresi, 24)

Oysa akledemeyenlerin masal sandıkları kıssalar, müminlere yol gösteren sayısız değerli bilgi ve örneklerle doludur. Allah her devirde müminlerin başlarına gelebilecek her türlü olay ve şartı geçmiş peygamberler ve kavimlerin yaşadıklarından çeşitli örnekler ve kesitler vererek açıklamaktadır.

Elbette ki Kuran'daki kıssaların ve örneklerin hikmeti yalnızca insanlara tarih bilgisi vermek değildir. Bu kıssalar sayısız İlahi hikmet içerirler; bunlardan birkaçını şöyle sayabiliriz:

- Allah'ın müminlerin ve inkar edenlerin üzerinde işleyen ve dünya kurulduğundan beri değişmeyen kanunlarını göstermek;

- Müminlerin her devirde karşılaşılabilecekleri olaylar, imtihanlar, sıkıntılar karşısında ne yapacaklarını, nasıl davranacaklarını, ne tür tepkiler vermeleri gerektiğini, nasıl bir ruh ve ahlak yapısı sergileyeceklerini, Allah'a karşı nasıl bir tavır ve üslup içinde olmaları gerektiğini tarif edip açıklamak. Her konuda müminlere yol göstermek.

- Müminlerin şevklerini artırmak.

- İnkâr edenleri uyarıp doğru yola davet etmek ve bu davete uymayanların hüsrana biten sonlarını hatırlatmak.

- Kıyamete kadar Kuran'a uyan müminleri dünyada ve ahirette bekleyen güzel sonu müjdelemek...

Elbette bunları algılayacak akıl ve kavrayıştan yoksun olan kişiler de Kuran'ı bir hikaye kitabı gibi görür, kıssalardaki hikmetlere erişemezler. Bu kişilerin her türlü öğüt ve açıklama-ya kapalı, sabit fikirli, algıları kitlenmiş kimseler oldukları bir ayette şöyle belirtilir:

Onlardan seni dinleyenler vardır; oysa biz, onu kavrayıp anlamalarına (bir engel olarak) kalpleri üzerine kat kat örtüler ve kulaklarında bir ağırlık kıldık. Onlar, hangi 'apaçık-belgeyi' görseler, yine ona inanmazlar. Öyle ki, o inkâr etmekte olanlar, sana geldiklerinde, seninle tartışmaya girerek: "Bu, önceliklerin uydurma masallarından başka bir şey değildir" derler. (Enam Suresi, 25)

Bu tür kişiler bu davranışlarıyla Kuran'a ya da İslam'a bir zarar veremezler. Kendileri her ne kadar Kuran'a zarar vermek, insanları dinden saptırmak ya da alıkoymak isteseler de, gerçekte yegane zararı farkında olmadan kendilerine verirler. Bu gerçek başka bir ayette de şöyle bildirilir:

Onlar, hem ondan alıkoymalar, hem kendileri kaçarlar. Onlar, yalnızca kendi nefislerinden başkasını yıkıma uğratmazlar ama şuurunda değildirler. (Enam Suresi, 26)

İçinde buldukları yanılmanın farkına vardıklarında ise iş iş-ten geçmiş, çok geç kalmışlardır, artık geri dönüş ve telafi imkanı yoktur:

Ateşin üstünde durdurulduklarında onları bir görsen; derler ki: "Keşke (dünyaya bir daha) geri çevrilseydik de Rabbimizin ayetlerini yalanlamasaydık ve müminlerden olsaydık." (Enam Suresi, 27)

**Kuran'ı diğer İlahi kitapların bir kopyası,
taklidi sanma**

Kuran, Allah'ın tüm insanlara uyarıcı ve öğüt verici olarak

indirdiği, kıyamete kadar geçerli olan tek hak kitaptır. Kuran'dan önce gönderilen kitaplar insanlar tarafından tahrif edilmiştir. Ancak Kuran'ı Allah korumuştur. Bu gerçek **"Hiç şüphesiz, zikri (Kur'an'ı) biz indirdik biz; onun koruyucuları da gerçekten biziz."** (Hicr Suresi, 9) ayetiyle haber verilmiştir.

Kuran hakkında akılsızların öne sürdükleri asılsız iddiaların en yaygınlarından birisi de, Hz. Muhammed'in, Kuran'ı Kitab-ı Mukaddes'ten (Tevrat ve İncil) esinlenerek yazdığı yalanıdır. Bu, tamamen hayali ve hiçbir dayanağı olmayan iddianın temeli ise Kuran ile Kitab-ı Mukaddes arasındaki bazı benzerliklerdir.

Benzerliklerin bulunması son derece doğal bir durumdur. Çünkü sonuçta hepsi (Tevrat ve İncil'in tahrif edilmiş bölümleri ayrı tutarsak) Allah'ın sözüdür, hepsinin mesajı aynıdır. Allah'ın varlığı, birliği, Allah'ın sıfatları, ahiret inancı, iman edenlerin, inkar edenlerin, münafıkların özellikleri, geçmiş ümmetlerin durumu gibi temel konular, öğütlenen ve sakındırılan hususlar, ahlaki ölçüler hiçbir devirde köklü olarak değişmeyen evrensel gerçeklerdir. Dolayısıyla önceki kitaplarda yer verilen bu konularla Kuran'da anlatılanlar arasında benzerlik ve paralellik bulunması hiç de yadırganacak bir durum değildir. Zaten Kuran'da da İslam dininin diğer dinlerden apayrı bir din olduğu iddiası yoktur. Benzerlik Kuran ayetlerinde de şöyle belirtilir:

Ve hiç şüphesiz, o (Kur'an), geçmişlerin kitaplarında da vardır. İsrailoğulları bilginlerinin onu bilmesi onlar için bir delil (ayet) değil mi? (Şuara Suresi, 196-197)

Göklerde ve yerde ne varsa Allah'ındır. Andolsun, Biz sizden önce kitap verilenlere ve sizlere:

**"Allah'tan korkup-sakinin" diye tavsiye ettik...
(Nisa Suresi, 131)**

Dahası Kuran'ın kendisinde, gerçek Tevrat ve İncil'i doğrulayıcı bir kitap olduğu bizzat bildirilmektedir. Konuyla ilgili ayette şöyle hükmedilmektedir:

Sana da (Ey Muhammed,) önündeki kitap(lar)ı doğrulayıcı ve ona 'bir şahid-gözetleyici' olarak Kitab'ı (Kuran'ı) indirdik. Öyleyse aralarında Allah'ın indirdiğiyle hükmet ve sana gelen haktan sapıp onların heva (istek ve tutku)larına uyma. Sizden her biriniz için bir şeriat ve bir yol-yöntem kıldık. (Maide Suresi, 48)

Kendinden önceki kitapları doğrulama özelliği sadece Kuran'a değil, diğer hak kitaplara da verilmiştir. Hz. İsa'ya gönderilen İncil de, kendisinden önce Hz. Musa'ya indirilen Tevrat'ı doğrulamaktadır. Bu gerçek Kuran'da şöyle haber verilir:

Onların (peygamberleri) ardından yanlarındaki Tevrat'ı doğrulayıcı olarak Meryem oğlu İsa'yı gönderdik ve ona içinde hidayet ve nur bulunan, önündeki Tevrat'ı doğrulayan ve muttakiler için yol gösterici ve öğüt olan İncil'i verdik. (Maide Suresi, 46)

Bu, Allah'ın bir kanunudur ve bu kanun elbette ki Kuran için de geçerlidir. Kuran'da, diğer semavi dinlerin kitaplarında yer alan ortak konuların bir kısmından bahsedilmiştir. Hac Suresi'nin 26. ve 27. ayetlerinde hac ibadetinin Hz. İbrahim'le başladığı, Enbiya Suresi 72. ve 73. ayetlerinde namaz ve zekatın Peygamberimizin döneminden önce de farz olduğu bildirilmiştir. Ayetlerde şöyle buyrulur:

Hani biz İbrahim'e Evin (Kabe'nin) yerini belirtip hazırladığımız zaman (şöyle emretmiştik):

"Bana hiçbir şeyi ortak koşma, tavaf edenler, kıyam edenler, rükua ve sücuda varanlar için Evi mi tertemiz tut." "İnsanlar içinde haccı duyur; gerek yaya, gerekse uzak yollardan (derin vadilerden) gelen yorgun düşmüş develer üstünde sana gelsinler." (Hac Suresi, 26-27)

Ona İshak'ı armağan ettik, üstüne de Yakub'u; her birini salihler kıldık. Ve onları, kendi emrimizle hidayete yönelten önderler kıldık ve onlara hayrı kapsayan-fiilleri, namaz kılmayı ve zekat vermeyi vahyettik. Onlar bize ibadet edenlerdi. (Enbiya Suresi, 72-73)

Buraya kadar anlattıklarımızdan, niçin Kuran'la önceki kitaplar arasında birtakım konu ve içerik benzerliklerinin bulunduğu ve bunun ne kadar doğal bir durum olduğu rahatlıkla anlaşılmaktadır. Dolayısıyla bu benzerliklerin bulunması Kuran'ı Peygamberimizin yazdığını değil, tam tersine bütün semavi dinlerin kitaplarının aynı kaynaktan geldiğini, yani Allah'ın sözü olduğunu kanıtlar. Bu da hem Kuran'da bildirilen, hem de akıl ve mantığın tasdik ettiği bir gerçektir.

Allah, Kuran'ın Kendi katından indirilmiş hak kitap olduğunu ve bu gerçeği anlayamayan insanların durumunu ayetlerinde şöyle haber vermiştir:

Bu Kuran, Allah'tan başkası tarafından yalan olarak uydurulmuş değildir. Ancak bu, önündekileri doğrulayan ve kitabı ayrıntılı olarak açıklayandır. Bunda hiç şüphe yoktur, alemlerin Rabbindir. Yoksa: "Bunu kendisi yalan olarak uydurdu" mu diyorlar? De ki: "Bunun benzeri olan bir sûre getirin ve eğer gerçekten doğru sözlüseniz Allah'tan başka çağırabildiklerinizi çağır-

rın." Hayır, onlar ilmını kuşatamadıkları ve kendilerine henüz yorumu gelmemiş bir şeyi yalanladılar. Onlardan öncekiler de böyle yalanlamışlardı. Zulmedenlerin nasıl bir sonuca uğradıklarına bir bak. (Yunus Suresi, 37-39)

Ayrıca, konunun bir diğer yönü daha vardır: Hz. Muhammed, hayatında Tevrat'ı veya İncil'i okumuş ya da araştırmış, onlar hakkında bilgi sahibi olmuş bir kimse değildi. Peygamberimizin daha önce bu kitapları okumaması, yazmaması, bir inceleme, hazırlık ya da çalışma yapmaması, kavminin de yakından şahit olduğu bir gerçektir. Bu konuda hiç kimsenin bir şüphesi yoktu. Öyle ki Kuran'da, inkarcılar için de çok açık ve bilinen bir gerçek olan Peygamberimizin bu özelliği, onlara karşı bir kanıt olarak belirtilmiştir:

Bundan önce sen hiç kitap okuyan değildin ve onu sağ elinle de yazmıyordun. Böyle olsaydı, batıda olanlar kuşkuya kapılırlardı. (Ankebut Suresi, 48)

Hz. Muhammed'in bu özelliğinden dolayı, önceki İlahi kitaplar hakkında bilgisi olmayan ve bu dinlere mensup olmayan kimseler için kullanılan "ümme" terimi Kuran'da, Peygamber Efendimiz için de kullanılmıştı. Ayet şöyledir:

Onlar ki, yanlarındaki Tevrat'ta ve İncil'de (geleceği) yazılı bulacakları ümmi haber getirici (Nebi) olan elçiye (Resul) uyarlar... (Araf Suresi, 157)

Ümmi kelimesinin Kuran'da, Hıristiyan veya Yahudi olmayanlar anlamında kullanıldığı aşağıdaki ayetten anlaşılmaktadır:

Eğer seninle çekişip-tartıştırlarsa, de ki: "Ben, bana uyanlarla birlikte, kendimi Allah'a teslim ettim." Ve kitap verilenlerle ümmilere de ki: "Siz

de teslim oldunuz mu?" Eğer teslim oldularsa, gerçekten hidayete ermişlerdir. (Al-i İmran Suresi, 20)

Görüldüğü gibi "ümme" terimi ayette, kendilerine kitap verilenlerin dışında kalan kimseler hakkında kullanılmıştır. Buradan anlaşıldığı gibi Kuran'da, ümmi kelimesinin klasik yorumdaki, "okuma yazma bilmeyen" anlamında kullanılmadığı açıktır.

Kuran ile diğer İlahi kitaplar arasındaki tezat ve farklılıklar

Buraya kadar Kuran ile tahrif edilmiş İlahi kitaplar arasında benzerlikler bulunmasının mantığını açıkladık. Ancak, biraz inceleyen bir kimse için Kuran'la önceki kitapların tahrif edilmiş nüshaları arasındaki tezat ve farklılıklar, benzerliklerden çok daha fazla göze çarpar. Benzerlikleriyle olduğu kadar, önceki kitapların tahrif edilmiş yönleriyle olan farklılıkları ve bu tahrifatları düzeltmesi de Kuran'ın her kelimesiyle İlahi kitap olduğunun bir başka delilidir.

Önceki dinlerin kitapları pek çok yönden tahrif edilmiş ve orijinalliklerini kaybetmiş olduklarından, bu kitaplarda Kuran ayetleri ile çok farklı, çelişkili, hatta bazen Kuran ayetlerinin tam zıttı olan ifade ve mantıklar da bulunmaktadır. Kıssalar da da Kuran'da aktarılan bilgilerden farklıdır.

Bu kitaplar bilgi, mantık ve öğreti açısından tahrif edildikleri gibi, üslup ve kurgu olarak da tahrif edilmişler ve İlahi kitaptan çok mistik hava taşıyan birer dinler tarihi kitabı şekline sokulmuşlardır. Örneğin, Tevrat'ın ilk kitabı olan Tekvin, yaratılışın başlangıcından Hz. Yusuf'un ölümüne kadar İsrailoğulları'nın tarihini anlatır. Bu tarihsel anlatım Tevrat'ın diğer kitaplarında da genel olarak hakimdir.

Aynı şekilde resmi dört İncil'in (Matta, Markos, Luka, Yuhanna) giriş kısımlarına dikkat edildiğinde temel konunun Hz. İsa'nın hayat hikayesi olduğu dikkat çeker. Dört İncil'de de Hz. İsa'nın hayatı, söylediği sözler ve yaptığı fiiller hakimdir.

Oysa Kuran'ı açtığımızda bunlardan bambaşka bir üslup karşımıza çıkar. Daha ilk sure olan Fatıha'dan itibaren dosdoğru olan bir dine davet vardır. Kuran baştan sona incelendiğinde de en temel konu olarak, Allah'ın tüm noksan sıfatlardan tenzih edildiği ve insanların şirkten arınarak sadece Allah'a teslim olmalarının emredildiğini görürüz.

Fakat bugün mevcut olan tahrif edilmiş Tevrat'ta, Allah'a birçok noksan sıfat, insani vasıf (Yüce Allah'ı tenzih ederiz) isnad edilir. Örneğin Tevrat'taki Hz. Nuh kıssasında Allah'ın sıfatları hakkında inanılmaz hezeyanlar bulunur. Yorulmak, pişman olmak, sükun bulmak gibi ve burada tekrar etmeyi dahi uygun bulmadığımız birçok beşeri özellik Tevrat'ta Allah'a isnad edilmiştir. Yine Tevrat'ta, (Allah'ı tenzih ederiz) insan gibi gezen, dolaşan, kavga eden, öfke duyan bir varlık olarak tasvir edilerek, Allah'a büyük bir iftirayla iftira edilmiştir.

Bu nedenle, Yahudilerin Allah hakkında bu tür yalan ve iftira uydurmaları konusunda Kuran'da açık uyarılar yer alır. Bu iftirallardan birisi de Allah'ı (Allah'ı tenzih ederiz) cimrilikle itham etmeleridir. Kuran'da bu tavır şöyle kınanmıştır:

Yahudiler: "Allah'ın eli sıkıdır" dediler. Onların elleri bağlandı ve söylediklerinden dolayı lanetlendiler. Hayır; O'nun iki eli açıktır, nasıl dilerse infak eder." (Maide Suresi, 64)

Genel olarak ele alındığında yine Kuran, Tevrat'ın aksine sadece bir milletin değil, birçok kavmin çeşitli devirlerde çöküşünü, yükselişini ele alması ve kendisine tebliği ulaşan tüm insanları ayetlerinden sorumlu tutması açısından da diğerle-

rinden farklı, evrensel bir kitaptır. Diğer kitaplar ise zaman içinde insanlar tarafından tahrif edilmiş, asıllarından uzaklaştırılmış oldukları için bu özelliğe sahip değillerdir.

Kuran'a kaynak teşkil ettiği iddia edilen İncil'deki Hıristiyanlığın birtakım temel inançları da Kuran'da açık bir şekilde reddedilmiştir. Bunların en başında, Hz. İsa'nın Allah'ın oğlu olduğu (teslis) inancı gelir. Bu inanç Kuran'da, Allah'a karşı yapılan açık bir iftira olarak haber verilmektedir:

"Rahman çocuk edinmiştir" dediler. Andolsun, siz oldukça çirkin bir cesaretle bulunup-geldiniz. Neredeyse bundan dolayı, gökler paramparça olacak, yer çatlayacak ve dağlar yıkılıp göçüverecekti. Rahman adına çocuk öne sürdüklerinden (ötürü bunlar olacaktı.)

Rahman'a çocuk edinmek yaraşmaz. Göklerde ve yerde olan (herkesin ve herşeyin) tümü Rahman'a, yalnızca kul olarak gelecektir. (Meryem Suresi, 88-93)

Yine Hıristiyanlığın temel inançlarından olan Hz. İsa'nın Yahudiler tarafından çarmıha gerilerek öldürüldüğü iddiası, Kuran'da tamamen reddedilir. Yahudilerin Hz. İsa'yı öldürmedikleri, onun yerine ona çok benzeyen birini öldürdükleri, Hz. İsa'nın ise göğe yükseltildiği haber verilir.

Sonuç olarak genel bir kıyaslama yaparsak; Kuran'ın insanları davet ettiği önemli gerçek, Allah'ın birliği, Allah'tan başka ilah olmadığı ve Rabbimizin bütün olumsuz ve eksik vasıflardan uzak olduğudur. Kuran'ın her kıssasında, her haberinde, her ayetinde bu önemli gerçekler insanlara hatırlatılır. Aynı şekilde Kuran'daki her kıssada Müslümanlar için bir öğüt, ibret ya da haber niteliği taşıyan ifadeler ve bilgiler vardır.

Bütün bunlar Kuran'ın, her ayetiyle, saf ilahi vahiy olduğunun açık birer göstergesidir.

Kuran'daki bilimsel gerçeklerin eski medeniyetlerin bilgilerinden derlendiği yanılığı

Kuran'ı akılsızca değerlendirenler tarafından öne sürülen bir diğer iddiaya daha değinmek gerekir. Kuran'da yer alan bilimsel konulardaki haberlerin, dönemin bilim anlayışından yüzyıllarca ileride olduğunu önceki bölümlerde de ifade etmiştik. Bu başlı başına Kuran'ın çok büyük bir mucizesidir. Bu gerçeği açıkça görmelerine rağmen inkarda ısrar edenler, bu İlahi mucizeyi insanlardan saklama çabasıyla Peygamber Efendimizin Kuran'daki bilimsel bilgileri dönemin ileri medeniyetlerinin kaynaklarından derlediğini öne sürerler.

Söz konusu iddiaya göre Peygamberimiz, Kuran içinde bahsedilen astronomi, embriyoloji, tıp gibi kavramları eski medeniyetlerin bilgilerinden almıştır. Örneğin astronomi ile ilgili bilgileri Sümer kayıtlarında bulmuş, tıp bilgisini ise eski Mısır papirüslerinden alarak Kuran'a geçirmiştir.

Bu iddianın birçok yönden geçersiz olduğu açıktır. Öncelikle, Hz. Muhammed'in tüm hayatı boyunca böyle bir araştırmaya girmediği herkesçe bilinmektedir. Bunun aksini iddia eden de çıkmamıştır. Peygamberimizin tarihteki gelişmiş uygarlıkların lisanlarını bilmediği bellidir.

Öte yandan, o dönemde böyle bir araştırmanın içine girmek isteyen herhangi bir kişi, büyük zorluklarla karşılaşır. Şüphesiz ki 7. yüzyıl Arabistan'ında büyük kütüphaneler, yazılı basın, kitapçılar veya internet ağı gibi bilgiye erişimi kolaylaştıran imkanlar mevcut değildi. Bugünün şartlarında bile, örneğin eski Mısır'ın embriyoloji bilgisini araştırmak isteyen bir insanın işi kolay değildir. Mısır uygarlığının kuruluşu günümüz-

den yaklaşık 5000 yıl öncelerine dayanır. Eski zamanlardan bugüne ulaşan yazılı kaynaklar kısıtlıdır, üstelik bunların hepsinin tercümeleri de mevcut değildir. Tercüme edilebilenler ise, son derece özel bilgiler içerdiklerinden her yerde bulunmazlar. Ayrıca bu tercümeleri kavrayabilmek ve yorumlayabilmek için çok detaylı bir tarih bilgisine de vakıf olmak şarttır. Kıscası böyle bir araştırma günümüz şartlarında bile son derece zordur.

Kaldı ki, eski medeniyetlerden miras kalan tüm bilgilerin hepsinin doğru ve sağlıklı oldukları gibi bir durum da söz konusu değildir. Aralarında pek çok yanlış bilgiler, batıl inanışlar, hurafeler de bulunmaktadır. Eğer akılsızların iddia ettikleri gibi Kuran'ın bilimsel ayetlerinin eski medeniyetlerin kültürlerinden derlenmesi gibi bir durum olsaydı, elbette aralarında yanlış ya da tutarsız bilgilerin de bulunması gerekirdi. Oysa, Kuran bu tür eksikliklerden münezzehtir. İçindeki bilimsel ayetlerin hepsinin modern bilim tarafından yüzde yüz doğru oldukları ortaya konmuştur. Bu gerçek, **"Onlar hâlâ Kuran'ı iyice düşünmüyorlar mı? Eğer o, Allah'tan başkasının katından olsaydı, kuşkusuz içinde birçok aykırılıklar (çelişkiler, ihtilaflar) bulacaklardı."** (Nisa Suresi, 82) ayetinde de vurgulanmaktadır.

Bu nedenle Kuran'daki bilimsel ayetlerin, Peygamber Efenimiz tarafından başka medeniyetlerin kaynaklarından alındığı iddiası da, diğer iddialar gibi tamamen dayanaksızdır. Böyle insanların varlığı ve onlara verilmesi gereken cevap Kuran'da şöyle bildirilmiştir:

İnkâr edenler dediler ki: "Bu (Kuran) olsa olsa ancak onun uydurduğu bir yalandır, kendisi düzüp uydurmuş ve ona bir başka topluluk da yardımcı bulunmuştur." Böylelikle onlar, hiç şüp-

hesiz haksızlık ve iftira ile geldiler. Ve dediler ki: "Bu, geçmişlerin uydurduğu masallardır, bir başkasına yazdırmış olup kendisine sabah akşam okunmaktadır." De ki: "Onu, göklerde ve yerde gizli olanı bilen (Allah) indirmiştir. Doğrusu O, çok bağışlayandır, çok esirgeyendir." (Furkan Suresi, 4-6)

Kuran sadece Araplara indirilmiştir yanılgısı

İnkarcıların, insanları Kuran'dan koparmak ve uzaklaştırmak için öne sürdükleri hezeyanlardan biri de Kuran'ın sadece Araplara indirildiği ve Kuran'a uymaktan sorumlu olanın yalnızca Araplar olduğu iddiasıdır. Kuran'ı bir kez okumuş kimse bile böyle bir iddianın ne kadar saçma ve yersiz olduğunu rahatlıkla fark edecektir.

Hız Muhammed'in tüm insanlığa gönderilmiş bir peygamber olduğu ve Kuran hükümlerinden kıyamete kadar tüm insanların sorumlu olduğu pek çok ayette vurgulanmıştır. Bunlardan birkaçını burada vermemiz bile üstteki iddianın anlamsızlığını göstermek için yeterlidir. Ayetlerde şöyle buyrulur:

Biz seni ancak bütün insanlığa bir müjde verici ve uyarıcı olarak gönderdik. Ancak insanların çoğu bilmiyorlar. (Sebe Suresi, 28)

De ki: Ey insanlar, ben Allah'ın sizin hepinize gönderdiği bir elçisi (Peygamberi)yim. Ki göklerin ve yerin mülkü yalnızca O'nundur. (A'raf Suresi, 158)

İnkarcılar, bilgisiz insanların kafalarını karıştırmak ve fitne çıkarmak için uydurdukları bu iddiayı aşağıdaki Kuran ayetine dayandırmaya çalışırlar:

Biz her elçiyi, kendi kavminin dilinden başkasıyla göndermedik ki, onlara apaçık anlatsın. Böylece Allah dilediğini şaşırtıp saptırır, dilediğini hidayete erdirir. O üstün ve güçlü olandır, hüküm ve hikmet sahibidir. (İbrahim Suresi, 4)

Ayet çok açıktır. Elçinin gönderildiği toplum hangi dili konuşuyorsa elçi de aynı dili konuşmaktadır. Bu tarih boyunca böyle olmuştur. Ancak bu şekilde elçiler Allah'ın vahyini çevrelerindeki insanlara eksiksiz ve kusursuzca aktarabilirler. Bu sebeple elçiye vahyedilen kitap da elçinin ve kavminin dilinde gönderilmektedir. Bundan daha doğal bir şey olamaz. Ayette şöyle buyrulmaktadır:

Ancak inkarcılar her ne olursa olsun dine uymak için bu tür bahaneler öne sürerler. Onların bu ters mantıkları Kuran'da, şöyle haber verilmiştir: Eğer biz onu Acemi (Arapça olmayan bir dilde) olan bir Kur'an kılıydık, herhalde derlerdi ki: "Onun ayetleri açıklanmalı değil miydi? Arap olana, Acemi (Arapça olmayan bir dil)mi?" De ki: "O, iman edenler için bir hidayet ve bir şifadır. İman etmeyenlerin ise kulaklarında bir ağırlık vardır ve o (Kur'an), onlara karşı bir körlüktür. İşte onlara (sanki) uzak bir yerden seslenilir." (Fussilet Suresi, 44)

İlahi vahyin kusursuz ve eksiksiz olarak insanlığa aktarılması ayrıca dinin temellerinin sağlam olarak atılmasını güçleştirecek iletişim sorunlarının doğmaması açısından peygamber, kavmi ve kitabı arasında böyle bir uyum olması zorunludur. Elbette ki bu durum başka kavimlere mensup kimselerin Kuran'dan sorumlu olmadıklarını göstermez. Kuran'ın anlamı apaçıktır. Her milletin kendi dilinde rahatlıkla tefsir edilebilir, açıklanabi-

lir ve hükümleri anlaşılabilir. Nitekim öyle de olmuştur. Bu durum dinin öğrenilmesini ve uygulanmasını engelleyen bir durum değildir.

Altı günde yaratılış konusu

Kuran'ın çeşitli yerlerinde evrenin 6 günde yaratıldığı belirtilmektedir. Yalnızca bir yerde, yaratılışın çeşitli aşamalarından bahsedilirken bu aşamalarla ilgili belirtilen müstakil sürelerin toplamının 8 günü verdiği dikkat çeker. Bu ayetlerdeki çok açık bir mantığı kavrayamayan akılsız kimseler Kuran'ın her yerinde yaratılışın 6 günde olduğunun belirtilmesi ile buradaki ayetlerde bildirilen sürelerin toplamının 8 günü vermesinin güya bir çelişki olduğunu iddia ederler. Ayetler şöyledir:

De ki: "Gerçekten siz mi yeri iki günde yaratanı inkâr ediyor ve O'na birtakım eşler kılıyorsunuz? O, alemlerin Rabbidir."

Orda (yerde) onun üstünde sarsılmaz dağlar var etti, onda bereketler yarattı ve isteyip-arayanlar için eşit olmak üzere ordaki rızıkları dört günde takdir etti.

Sonra, duman halinde olan göğe yöneldi; böylece ona ve yere dedi ki: "İsteyerek veya istemeyerek gelin." İkisi de: "İsteyerek (İtaat ederek) geldik" dediler.

Böylece onları iki gün içinde yedi gök olarak tamamladı ve her bir göğe emrini vahyetti. Biz dünya göğünü de kandillerle süsleyip-donattık ve bir koruma (altına aldık). İşte bu, üstün ve güçlü olan, bilen (Allah)'ın takdiridir. (Fussilet Suresi, 9-12)

Yukarıdaki ayetlerde bildirilen gün sayıları birbiriyle toplanırsa 8 gün verir. Oysa Yunus Suresi'nin 3. ayetinde ve daha başka ayetlerde yerin, göklerin ve ikisi arasındakilerin 6 günde yaratıldığı belirtilmektedir. Bu durum, konuya hiç aklını yormadan, düşünmeden, dikkatini vermeden yüzeysel bir biçimde yaklaşan bir kimse için anlaşılmaz görünebilir. Zaten üstteki ayetler, Kuran'a, açık arama, çelişki bulma amacıyla yaklaşan pek çok kişinin ilk sırada kullandığı ayetlerdendir.

Oysa, söz konusu ayetler dikkatli ve hikmetli bir gözle okunduğunda ortada hiçbir çelişki olmadığı görülür. Ayetlerde verilen sürelerle dikkat edildiğinde karşımıza şöyle bir tablo çıkar:

- Yeryüzünün yaratılmaya başlamasından, orada rızıkların hazır hale gelmesine yani canlı yaşamına uygun ortamın oluşup, bitkilerin ve hayvanların yaratılmasına kadar geçen zaman 4 gündür.

- Bu sürecin başlangıcı olan, yeryüzünün tüm evrenle birlikte oluşmaya başlayıp ana şeklini alması, kısaca dünyanın yaratılması ise bu dört günün ilk 2 gününü kapsar. Yani bu iki gün ilk dört günden ayrı bir zaman zarfı değil, bir sonraki ayette belirtilen dört günün içindeki ilk iki gündür.

- 11 ve 12. ayetlerde ise oluşmakta olan göğün 2 gün içinde düzenlenmesi anlatılır. Sonuçta tümü diğer ayetlerde bildirilen 6 güne tamamlanır.

Kısaca ayette, bütün evrenin toplam 6 günlük yaratılış sürecinin içindeki, içiçe geçmiş evrelerin her birinin müstakil süreleri açıklanmaktadır.

Burada belirtilmesi gereken önemli bir nokta ayetlerde geçen "gün" kavramının, bildiğimiz 24 saatlik bir gün anlamında değil, farklı evreler, aşamalar anlamında kullanıldığıdır.

SONUÇ

Bu kitapta vicdana uymanın ve aklın neden önemli olduğunu, akılsızlığın en tehlikeli sonucu olarak da Kuran'ı anlayamamanın ve yanlış anlamanın temel nedenlerini inceledik. İmandan uzak kimselerin Kuran'daki çeşitli konularla ilgili öne sürdükleri akılsızca itirazlardan, yaptıkları saçma yorumlardan bazı örnekleri ele aldık. Bundaki amacımız, bu itirazların cevaplarını vermekle birlikte asıl olarak, imandan ve samimiyetten uzak kimselerin nasıl en basit konuları dahi akledemeyecek, idrak edemeyecek hale düştüklerini gözler önüne sermekti.

Şunu unutmamak gerekir ki akılsız bir kimsenin İslam ve Kuran hakkında içine düşeceği çelişkilerin, tutarsızlıkların sonu yoktur. Çünkü Kuran, vicdan, samimiyet ve onun getirdiği akıl ile anlaşılacak bir üslupta indirilmiştir, yani Kuran'ı anlamada ölçü samimiyet ve akıldır.

Unutulmamalıdır ki vicdanına başvurarak doğruyu gören bir insan hemen içinde bulunduğu durumu telafi edebilir. Fakat aklını kullanmamakta direten her insan ahirette bu gerçekle kesin olarak karşılaşacak ve telafisi asla mümkün olmayan bir pişmanlığa sürüklenecektir. Bir ayette bu kimselerin, ateşin içinde iken duydukları derin pişmanlığı şöyle dile getirdiklerinden bahsedilmiştir:

Kişinin (yana yakıla) şöyle diyeceği (gün): "Allah yanında (kullukta) yaptığım kusurlardan dolayı yazıklar olsun (bana) doğrusu ben, (Allah'ın diniyle) alay edenlerdendim." (Zümer Suresi, 56)

Dünyada iken akıllarını gereği gibi kullanmadıkları için ahi-

rette pişmanlık duyarak yakınan akılsız kimselerin durumundan başka bir ayette ise şöyle bahsedilmektedir:

Ve derler ki: "Eğer dinlemiş olsaydık ya da akıl etmiş olsaydık, şu çılğınca yanan ateşin halkı arasında olmayacaktık. (Mülk Suresi, 10)

Kuşkusuz insanın, böyle bir ihtimalin kendisi için de söz konusu olabileceğini düşünmesi; büyük bir korku duymasını ve pek çok şeyi henüz vakit varken idrak etmesini sağlayacaktır. Bu durumda insan, eğer cehennem gibi bir sonla karşılaşır sa muhtemelen aklından pişmanlıkla şu düşüncelerin geçeceğini fark edecektir:

Dünyada iken vicdanıyla açıkça gördüğü, belki de kendisine defalarca hatırlatıldığı ve önünde hiçbir engel olmadığı halde, bile bile aklın yolundan yüz çevirmişti... Ama o sırada artık geri dönüp de durumunu telafi edebilmesinin kesinlikle mümkün olmadığı cehennem ateşinin içindedir... Dünyada iken Allah'ın azabı kendisine hatırlatılmış, ama kendisi kibiri sebebiyle bu uyarıları dinlememiştir... "Nasıl olsa önümde daha uzun bir hayat var", "Nasıl olsa daha sonra telafi ederim" diyerek doğru olan davranışları sürekli ertelemiştir... Dünyada sahip olduğu zenginlik, güzellik veya bilgi kendisini büyüklük hissine kaptırmış ve Allah'a itaat etmesini engellemiştir... Ama o anda artık içerisinde bulunduğu ateşten ve azaptan kurtulabilmek için yapabilecek hiçbir şeyi yoktur, apaçık bir çaresizlik içindedir... Ve artık her ne yaparsa yapsın, içini yakan pişmanlıktan sonsuza kadar hiçbir şekilde kurtulamayacak ve sürekli olarak akılsızlığına yanıp yakılacaktır...

İşte insanın henüz dünyada iken bu durumla karşılaşabileceğini düşünmesi, hemen o anda derin bir pişmanlık duymasına neden olur. Ateşin içinde pişmanlıkla bu ve benzeri sözleri söylememek için, hemen o andan itibaren vicdanlı davran-

maya karar verir. Çünkü vicdanına başvurarak düşündüğü zaman, her insan ertelediği, önemsemeyerek üzerinden geçtiği ya da doğru olduğunu bildiği halde bile bile yaptığı küçük büyük pek çok olayla karşılaşır. Bunların tümünü, hemen şimdi telafi edebilmek her insan için mümkündür.

Bir insana, "Bu vicdan muhasebesini, dayanılmaz bir pişmanlıkla ateşin içerisinde iken mi yapmak daha akılcıdır, yoksa şu anda telafi imkanı varken mi?" diye sorulsa, samimi davranan her insan mutlaka "Elbette ki şu anda, hem de hemen şimdi" yanıtını verecektir. Ardından da aklını kullanacak ve bugüne kadar vicdansızlık yaptığı her olayı bir an bile ertelemekten düzeltmeye çalışacaktır.

Yapılması gereken en akılcı tavır da budur zaten. İnsanın, bir an için bile olsa cehennem ateşinin içinde olduğunu düşünmesi, bu samimi kararı alması için yeterli olacak ve vicdanını harekete geçirecektir. O ana kadar yapılan akılsızca ve vicdansızca tavırları telafi etmek ise Allah'a güvenip dayanan bir insan için çok kolaydır. Allah ayetlerinde insanlara bu kolaylığı şöyle bildirmiştir:

(Benden onlara) De ki: "Ey kendi aleyhlerinde olmak üzere ölçüyü taşıran kullarım. Allah'ın rahmetinden umut kesmeyin. Şüphesiz Allah, bütün günahları bağışlar. Çünkü O, bağışlayandır, esirgeyendir." (Zümer Suresi, 53)

Dediler ki: "Sen yücesin, bize öğrettiğinden başka bizim hiçbir bilgimiz yok. Gerçekten Sen, herşeyi bilen, hüküm ve hikmet sahibi olansın."

(Bakara Suresi, 32)
